

**SAARE MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2022. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Kuressaare 2023

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Põhilised tegevussuunad	4
2. Juhtimine	5
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud	5
2.2 Eelarve.....	5
2.3 Projektid	5
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	7
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	8
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	10
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	14
2.4.4 Erialahariduse omandamine	14
2.4.5 Töötajate tunnustamine	14
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	14
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	16
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	16
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	17
3.1.1 Raamatu komplekteerimine.....	18
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	18
3.1.3 Auviste komplekteerimine	19
3.2 inventuurid, mahakandmised	19
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	19
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	20
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.....	20
4.3 RVL teenindus.....	24
4.4 Laste- ja noorteteenindus	24
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	24
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	25
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	25
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	25
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	26
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	27
4.6.1 kohalikul tasandil	27

4.6.2 riiklikul tasandil.....	32
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	33
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	33
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	34
4.9 Andmebaasid.....	35
5. 2023. aasta tegevused.....	35
LISA 1. Personali koolitus	37
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	37
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	37
LISA 4. Laste ja noorteüritused	38
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine.....	45

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakonna/li nna nimi	Elanike arv (01.12.2 1)	KOV-de arv maakonn as	Üldkasutatav ate raamatukogu de arv	Harukogu de arv	Teenindus punktide arv	Kokku
Saare maakond	33604	3	4	26	3	30

Üldkasutatavate raamatukogude arv

2022. a lõpus oli Saare maakonnas 30 rahvaraamatukogu, millest 26 olid haruraamatukogud.

1. Põhilised tegevussuunad

- Kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine
- Raamatukogude aasta ürituste ja ettevõtmiste korraldamine, osalemine üle-eestilistes raamatukogude aasta suurprojektides
- Läbi kirjanikega kohtumiste eesti kirjanduse ja kirjanduselu tutvustamine (Saare maakonna raamatukogudes esines aasta jooksul 20 kirjanikku)
- Projekti „Tere, raamatukogu“ raames lugejatele ja külalistele kolme erineva marsruudiga bussituuri korraldamine Saaremaa valla maaraamatukogude tutvustamiseks
- Toredad koostööprojektid rahvamajade, noortekeskuste ja muuseumidega (Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäev koos Naksitrallide etenduse ja töötubadega – Orissaare, Laimjala, Tornimäe, Liiva ja Hellamaa) ning osalemine projektis „Raamatukogud-muuseumid-noored“ (Hellamaa, Liiva, Sakla, Valjala)
- „Lugemisisu“ programmiga jätkamine (programmiga on liitunud 10 Saare maakonna raamatukogu)
- Raamatukogud võtsid oma ettevõtmistega osa üle-eestilistest ja -saaremaalistest üritustest (maal elamise päev, rahvamajade päev, muuseumiöö, kohvikutepäev, ETKA Andras sündmus „Õpitund“, „Külla külla“, avatud talude päev, „Saaremaa toidufestival jm)
- Koostöö jätkamine Ameerika Suursaatkonnaga (kogude täiendamine, üritused, keelekoolitused, näitused, vabatahtlikud)
- Juhan Smuul 100 üritused ja näitused
- Raamatukogude juubelite tähistamine – Saare Maakonna Keskraamatukogu 115, Sakla 75 ja Hellamaa 135
- Pihla ja Sandla raamatukogu ühtse juhtimise alla viimine
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Hiiumaale ja saarlaste avastusreis Muhu saarele

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

Saare maakonna raamatukoguvõrgus on 4 raamatukogu – Saare Maakonna Keskraamatukogu (sh keskkogu Kuressaares ja 26 haruraamatukogu), Muhu valla 2 raamatukogu (Hellamaa ja Liiva) ning Ruhnu raamatukogu.

Maakonnas on kolm välisteeninduspunkti – Laimjala, Pihtla ja Sakla raamatukogul.

2022. aastal viidi ühtse juhtimise alla Sandla ja Pihtla raamatukogu. Varasemalt on selline töökorraldus rakendatud juba Mustjala/Võhma, Eikla/Kaarma ja Lümända/Taritu raamatukogu puhul.

Seoses töötajate vahetumise ja töökorralduse muutmisega, muutusid ka Abruka, Pihtla ja Sandla raamatukogu lahtiolekuajad. Tulles vastu lugejate soovidele, muudeti Pärsama raamatukogus neljal päeval nädalas raamatukogu avamise aega kahe tunni võrra varasemaks.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.21 €	Seisuga 31.12.22 €	Muutus %
Eelarve kokku	1 105 028	1 150 191	+4,1
sh keskraamatukogu	1 039 176	1 082 375	+4,2
Personalikulu	681 229	734 633	+7,8
sh keskraamatukogu	643 685	692 970	+7,7
Komplekteerimiskulu	243 312	228 016	-6,3
sh KOV-lt	165 559	161 902	-2,2
sh riigilt	75 047	64 130	-14,5
sh Ameerika saatkond	2 706	1984	-26,7
sh keskraamatukogu	227 907	213 459	-6,3
sh KOV-lt	154 957	151 520	-2,2
sh riigilt	70 244	59 955	-14,6
sh Ameerika saatkond	2 706	1984	-26,7
Infotehnoloogiakulu	31 990	26 972	-15,7
sh keskraamatukogu	28 673	23 878	-16,7

Tabelis on välja toodud ainult jooksvad kulud, investeeringuid ei ole esitatud.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Kirjanduslikud elamused läbi huvitavate kohtumiste (Eesti Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp)	veebr-mai 2022	800	1722

Raamatukogude tuuri "Tere, raamatukogu!" korraldamine (Eesti Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp)	juuli-sept 2022	600	1270
Ena Metsa jutuvestmised Saaremaa raamatukogudes. Keskraamatukogu 115 juubeliüritused (Eesti Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupp)	okt-nov 2022	800	2264
Raamatukogud-muuseumid-noored „Raamatukogu on tarkuse kodu ja põnevuse allikas“ (ERÜ)	juuni – okt 2022	350	450
Eesti Töötukassa (vabatahtlik Orissaare raamatukogus)	jaan-veebr 2022	247	247
Projektitoetused (Ameerika Suursaatkond)	jaan-dets 2022	4005	1800

Lugejatega käisid kohtumas ja kirjanduslikke elamusi pakkumas Justin Petrone, Ilmar Tomusk, Ilona Martson, Kadri Hinrikus ja Made Luiga (Mudlum).

Saare Maakonna Keskraamatukogu korraldas augustikuus koostöös Saaremaa valla raamatukogutöötajatega projekti „Tere, raamatukogu“ raames kolm erineva marsruudiga bussituuri, et tutvustada meie lugejatele ja külalistele Saaremaa valla raamatukogusid.

16. augustil külastati Valjala, Tagavere, Orissaare, Tornimäe, Laimjala ja Sakla raamatukogu, 30. augustil Salme, Taritu, Lümända, Kihelkonna ja Kärla raamatukogu ning 31. augustil Pihla, Kaali, Leisi, Metsküla, Eikla, Aste ja Randvere raamatukogu.

Raamatukogude juhatajad tutvustasid oma raamatukogusid ja rääkisid raamatukogude tööst. Kuna enamasti asuvad raamatukogud ühes hoones mõne teise asutusega (rahvamajad, koolid, teenuskeskused jne), siis saadi ülevaade ka teiste valla asutuste tegevuse ja ka kohaliku kultuurielu kohta. Kolmest raamatukogutuurist sai osa kokku 83 inimest.

Oktoobrikuus oli Saare maakonna raamatukogude külaliseks jutuvestja, giid, maailmarändur, koolitaja ja raamatuautor Ena Mets. Tema lugusid sai kuulata seitsmes raamatukogus (Saare Maakonna Keskraamatukogu, Orissaare, Salme, Sakla, Valjala, Leisi, ja Lümända raamatukogu).

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu projektikonkursiga "Raamatukogud-muuseumid-noored 2022" ühinesid Hellamaa ja Liiva raamatukogu, Muhu Muuseum ning Muhu Noortekeskus. Projektitaotluse esitas Muhu Noortekeskus. Projekti toel valmis lühifilm "Muhu kirjanikud läbi noorte silmade 2022", milles noored tutvustasid 15 Muhu kirjanikku.

Valjala raamatukogu poolt koostatud ja ERÜ poolt toetatud projekti "Raamatukogud-muuseumid-noored 2022" olid kaasatud Sakla raamatukogu, Valjala Noortekeskus ning Valjala rahvamaja. Tänu projektile sai lastele korraldada põnevaid üritusi teemal „Raamatukogu on tarkuse kodu ja põnevuse allikas“.

Laimjala raamatukogu juhataja iseseisvalt projekte ei kirjutanud, kuid on osalenud teiste asutuste poolt koostatud projektides (nt raamatu "Helene - mastid mäletavad" väljaandmine).

Ameerika Suursaatkonna toetuse eest saime korraldada Ameerika traditsioone tutvustavaid ettevõtmisi, koostada erinevaid näitusi ja väljapanekuid ning lastele läbi viia meisterdamistunde, osta mõningaid IT-vahendeid ning soetada keeleõppematerjale. Oli võimalik osta ingliskeelset kirjandust ja tellida perioodikat.

Projektitoetused on olulised, sest tänu projektidele oleme saanud korraldada kohtumisi kirjanike ja teiste huvitavate inimestega, tutvustada raamatukogude tegevust, pakkuda lastele ja noortele isetegemisvõimalusi, tuua raamatukogudesse näitusi, pakkuda võimalusi keeleõppeks ja enesetäiendamiseks ning seeläbi mitmekesistada maakonna kultuuri-ja hariduselu pilti ning laiendada raamatukogude kasutajate ja koostööpartnerite ringi.

Lisaks projektitoetustele ei saa alahinnata raamatukogu omapanust. Saare Maakonna Keskraamatukogu eelarvest kulutati erinevate sündmuste ja projektide läbiviimiseks 7400 eurot.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

2022. aastal töötas Saare maakonna rahvaraamatukogudes 48 raamatukoguhoidjat, sh 45 keskkogus (26 haruraamatukogudes ja 19 Kuressaares). Koosseis maakonnas oli 41,9.

Abruka raamatukogu juhataja läks pensionile. Tema asemele asusid kaks töötajat, kumbki 0,5 koormusega. Pärast Sandla raamatukogu juhataja pensionile jäämist viidi Sandla ja Pihla raamatukogu ühtse juhtimise alla. Tööd korraldab kahes raamatukogus nüüd Pihla raamatukogu juhataja.

Seoses ühe keskkogu komplekteerimisosakonna töötaja pensionileminekuga toimusid töötajate ümberpaigutused osakondades majasiseselt. Keskkogu internetipunkti võeti tööle uus raamatukoguhoidja.

Täiskoormusega töötas 2022. a maakonna 48 raamatukoguhoidjast 33 ja osalise tööajaga 15 raamatukoguhoidjat (koormusega 0,8 kaks, 0,75 kaks, 0,7 üks, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 9 töötajat). Neljal kahes raamatukogus (Mustjala/Võhma, Eikla/Kaarma, Lümända/Taritu, Pihla/Sandla) töötaval raamatukoguhoidjal on koormus kahe raamatukogu peale kokku 1,0.

Raamatukogudes tegutses 2022. a seitse vabatahtlikku. Eesti Töötukassa suunamisel töötas kaks vabatahtlikku – üks Lümända raamatukogus ja teine Saare Maakonna Keskraamatukogus. Mõlema tööperiood oli neli kuud. Tööülesanneteks oli peamiselt riulite korrastus ning raamatute parandamine ja kiletamine.

Sakla raamatukogu vabatahtlikud olid Sakla Külaarengu Seltsi liikmed, kes vajadusel abistasid raamatukogu- ja muuseumitöös, aitasid küttepuid vedada ja mõnikord ahju kütta.

Ameerika Suursaatkonna vahendusel oli keskkogus 2022. a vabatahtlikena tegevuses kaks Fulbrighti programmi stipendiaati USA-st. Vabatahtlikud aitasid korraldada ja läbi viia Ameerika traditsioonide ja keeleõppega seotud üritusi.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Lisa 1

Lisaks keskkogu poolt korraldatud õppepäevadele võtsid maakonna raamatukoguhoidjad osa veel mitmetest teistest igapäevatöök vajalikke erialaseid ja üldkultuurilisi teadmisi pakkunud õppepäevadest.

31% neist (mitte keskkogu poolt korraldatud koolitustest olid) veebikoolitused.

<i>Koolituse teema</i>	<i>Korraldaja</i>	<i>osalejaid</i>
Raamatukogundus, erialateemad		
Raamatukogu saab olla ka teie tegevuse võimestaja	Praxise mõttekoda, Riigikantselei, Kultuuriministeerium	3
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ	1
Raamatukoguteenuste disaini töötuba	Tallinna Ülikooli Akadeemiline raamatukogu	2
Raamatukoguteenuste ärianalüüs ja teenusedisain	RR	2
Raamatukoguteenuste kirjeldamise töötuba	RR	1
Ühtse raamatukogusüsteemi valitsemismudeli tutvustus	RR	2
ERÜ maaraamatukogude 31. suveseminar Põlvamaal „Raamatukoguhoidja kogukonna vedurina“	ERÜ	1
Raamatukogujuhtide kogemusreis Hollandisse	RR, Kultuuriministeerium Hollandi Kuninglik Raamatukogu	1
IFLA WLIC, Dublin	IFLA WLIC, Dublin Libraries	3
21. sajandi raamatukogu	Creativity Lab, ERÜ	1
Kogemuspäev „Raamatukogu – kulu või investering?“	ERÜ, Viimsi raamatukogu	1
Üleriigilise mõjuga areendusprojektid	RR	8
Suurprojektide infoseminar	RR	2
Aasta raamatukoguhoidja 2021 tunnustusõhtu	ERÜ	4
MIRKO avamine	RR	5
ERÜ juhatuse laiendatud koosolek	ERÜ	3
ERÜ aastakoosolek	ERÜ	4
ETKA Andras raamatukoguhoidjate nõupidamine	ETKA Andras	1
Info- ja digipädevus		
Andmete analüüs ja visualiseerimine Exceli ja Power Pointi abil	Nordic Koolitus	1
Wordpress	Diana Lõhmus	1
Andmed, millela Eesti ei saa	ERÜ Noorteklubi	1
TikTok, Instagram Reels ja YouTube Shorts seminar	Turundus Treff, Kairi Killing	1
Infosõtta tõmmatud kodaniku ABC	Tallinna Keskraamatukogu, TÜ	5

Raamatukogude roll ohutuma küberruumi loomisel	Sisekaitseakadeemia	2
Digimenter kogukonnas	Tallinna Ülikool	4
Digitaalse sisuloome koolitus	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Raamatukogu digiriigi nõustajana	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	1
Infopädevuse kursus	TÜ	1
Küberkaitse	Ruhnu Vallavalitsus, e-Äripäev	1
Kogukonna koolituse uus tase, põlvkondadevaheline digioskus	Erasmus, Nicosia Ülikooli raamatukogu	1
Keel ja kirjandus		
Oskar Kallase päev	Eesti Kirjandusmuuseum	1
Keelekohvikute meetodika	Integratsiooni Sihtasutus	1
Ukraina nimede kirjutamise ja häälduse lühiseminar	EKI	2
Oskuskeelepäev	RR, ERÜ	2
Emakeelepäeva konverents „Selgelt eesti keeles“	RR	4
Laste- ja noortetöö, lastekirjandus		
Algupärase lastekirjanduse päev „Uute maailmade loomine meie laste- ja noortekirjanduses“	Tartu Linnaraamatukogu	1
XIX üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev	Eesti Lastekirjanduse Keskus	3
„Raamatukogud-muuseumid-noored“ koolitus Eesti Tervisemuuseumis	ERÜ, Eesti Muuseumiühing	1
„Raamatukogud-muuseumid-noored“ lõpuseminar	RR	2
Lasteraamatukoguhoidjate õppepäev „Varesele valu, harakale haigus – kas sõnal on väge?“	Eesti Lastekirjanduse Keskus	5
Eesti Lastekirjanduse Keskuse aastakoosolek	Eesti Lastekirjanduse Keskus	6
Laps kirjanduses 10.	Eesti Lastekirjanduse Keskus	7
Lugemisisu stardikoolitus	Eesti Lastekirjanduse Keskus	7
Psühholoogia		
Kuidas elada häireteta elu ja korraldada töökohas tõrgeteta töö	A. Teras	1
Vaimse tervise konverents „Vanemaeline tänapäeva ühiskonnas“	ESTA, Saaremaa vald	2
Mida me tegelikult märkame ja mida me märkama peaksime ehk kuidas siis ikkagi aidata?	Valjala Põhikool, Karmen Palts	1
Kultuur, pärandkultuur, mäluasutused, haridus		
AK: Aktuaalne kultuuris	ERÜ	1
Kultuuripoliitika infoseminar	Eesti Rahvakultuuri Keskus	3
Raamatukogu kui pärimuspesa	Eesti Rahvakultuuri Keskus	5
Külas on folklorist Marju Kõivupuu	Sumari raamatukohvik	2
Mäluasutuste webinar	ETKA Andras	1

ETKA Andrase ühisseminar „Õpe ei lõpe“	ETKA Andras, Kodukant	4
Seadusandlus		
Isikuandmete kaitse seadus raamatukogutöötajatele	RR	2
Ununenud looming kättesaadavaks. Kes võidab autoriõigusest?	Eesti Rahvusraamatukogu	4
Muud koolitused		
Rahatarkuse mentorklubi õpetajale	Saare Arenduskeskus SA	1
Tuleohutusosalane koolitus	EOKK OÜ	2
Kuidas nutitelefoni ilusamaid pilte teha	Kuressaare Rahvapäikool	1
Avaseminar „Globaalsed trendid ja tuleviku tööturg“	Kuressaare Rahvapäikool	1
Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuste taotlused	KÜSK	1
Kuidas Kodukant saab toetada oma eakate ja erivajadustega inimeste igapäevast heaolu	Kodukant	1
Õppereis Võrumaale, Säna ja Urvaste raamatukogu külastus	Saarte Koostöökogu, Saare Arenduskeskus	1
Elanikkonna kriisiks valmisoleku ja esmaabi koolitus	Siseministeerium, Naiskodukaitse	1
Kaasamisest sisulise koostööni	Sotsiaalse Innovatsiooni Labor	1

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/ KOV-de arv	Eelarve/Koolituseks kulutatud summa
20.01.22	Ametikiri (veebis)	Sirje Mäearu Eesti Keele Instituut	6 tundi	44/2	1204
18.02.22	Infokoos-olek Konverents „Smuuli uuestilugemine“	Saare Maakonna Keskrk Kuressaare Teater	5 tundi	29/2	0
17.03.22	Sotsiaalmeedia ABC – miks ja kuidas	Margus Veimann, Rene Virks RR	6 tundi	27/2	443

	mõista kasutajaid				
07.04.22	Infokoos-olek Külas on Mudlum (Made Luiga)	Saare Maakonna Keskrk Mudlum	3 tundi	27/2	329
02.09.22	Vanad haruldased raamatud – mis need on? Hariduslik töötuba rändinstallatsiooni-ga „Looduse nõud ja jõud. Inimene ja loodus algupäras-ses kooliõpi-kus“	Liis Tamm Rene Mäe, Maria Muuk RR	6 tundi	32/2	201
21.09.22	Kirjanike tuur Sõnaränd Infokoos-olek	Kuido Merits, Joanna Ellmann, Imre Siil Saare Maakonna Keskrk	3 tundi	37/2	0
05.10.22	ETKA Andras piirkond-lik seminar raamatu-koguhoid-jatele „Täiskas-vanute õppimise toetamine: õppimi-sele	Monica Marfeldt (Andras) Andrea Annus (Tallinna Ülikool)	7 tundi	40/3	74

	häälestamine. Täiskasvanu õppimise põhimõtted“				
27.10.22	Jutuvestmise õpituba. Jutuõhtu „Lood ajast“ Saare Maakonna Keskraamatukogu 115	Ena Mets	5 tundi	28/2	240
16.11.22	Töökoha ergonomika koolitus Raamatukogujuhtide reis Hollandisse, IFLA 2022 Dublinis	Jaanika Käsper Kogemus- koolitus Anu Vahter Maire Rauk, Urve Vakker	6 tundi	35/2	590
Väljasõidud					
12.05.22	Saarlaste avastusretk Muhusaarele (Hellamaa raamatukogu, Liiva raamatukogu, Muhu Muuseum, Liiva pastoraat)	Anu Kaljuste, Marie Saarkoppel, Meelis Mereäär, Mari Luup, Raido Liitmäe	8 tundi	37/2	848
30.06.– 02.07.22	Õppe- ja kultuuri-	Annely Veevo,	24 tundi	32/2	4453

	reis Hiiumaale Hiiumaa kirjandus- festival, Kärdla raamatu- kogu, Käina raamatu- kogu, Suuremõis- sa loss, Kassari rahvamaja	Maili Uibo, Mae Lender, Roberta Laas, Paul-Eerik Rummo, Märt Treier, Tõnu Önnepalu jt			
--	--	--	--	--	--

Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Saare Maakonna Keskraamatukogu korraldas 2022. a maakonna raamatukoguhoidjatele üheksa koolituspäeva (sh üks veebis) ja kaks õppesõitu.

Koolituspäevade kavandamisel arvestati raamatukoguhoidja kutsestandardi kompetentsinõuetega (lugeja- ja infoteenindus, kogude kujundamine, eesti kirjanduse tundmine, raamatukoguteenuste turundus, juhtimine, elukestva õppe edendamine, esinemisoskuste täiendamine jne) ning raamatukoguhoidjate koolitussoovidega. Koolitusteemade- ja vajaduste kohta annavad raamatukoguhoidjad infot tavaliselt aastaaruandes, kuid vahel ka jooksvalt ettepanekuid tehes.

Õppesõidud ja kohapealsed koolituspäevad andsid erialaseid ja üldkultuurilisi teadmisi ning võimaluse suhelda kolleegidega ja kogemusi vahetada.

Keskkogu poolt pakutud õppepäevade teemade ja korraldusega olid raamatukoguhoidjad väga rahul. Koolituspäevi hinnati asjakohasteks, harivateks ja sisukateks. Ka õppe- ja kogemusreisid on alati saanud väga positiivset tagasisidet.

Väljaspool Saaremaad toimuvatel koolitustel osalemise teeb keeruliseks suur aja- ja rahakulu. Näiteks, kui peame kell 10 või 11 Tallinnas algavale koolituspäevale jõudma, siis tuleb eelmisel päeval kohale minna, broneerida majutus või sõita lennukiga. Ainult esmaspäeval ja laupäeval väljub Kuressaarest varahommikune buss.

17 maakonna külaraamatukogu on nädalas avatud vähem kui viis päeva. Lugejatele mõeldes ei taheta raamatukogu mitmeks päevaks sulgeda. Kõike eelnevat arvestades peavad raamatukogutöötajad väga oluliseks, et koolituspäevad erinevatel teemadel toimuksid Kuressaares kohapeal.

Erialast abi probleemide ja küsimuste tekkimise korral said maaraamatukoguhoidjad keskkogu töötajatelt jooksvalt telefoni või e-posti teel. Kohapeal käisid pearaamatukoguhoidja ja komplekteerimisosakonna töötajad nõustamas kogude puhastamise osas ja inventuuri läbi viimas Abruksa ja Pärsama raamatukogus.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

LISA 2

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Maakonna 48 raamatukoguhoidjast 25-l on kõrgharidus (sh raamatukogunduslik kõrgharidus 17 töötajal). Keskharidusega raamatukoguhoidjaid on maakonnas 23 (sh raamatukogunduslik 6 töötajal).

Kutsevalifikatsiooni tunnistus on omistatud 29 maakonna raamatukoguhoidjale.

Eikla/Kaarma raamatukogu juhataja jätkas õpinguid Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppes infokorralduse erialal (3. kursus).

Liiva raamatukogu juhataja õpib RR korraldatud kutseõppes ja läbis 2022. a raamatukoguhoidjate kutsekoolituse I mooduli.

Üks keskkogu töötaja õpib TÜ mikrokraadi programmis „Usundid kultuuri- ja mõtteleos“.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Maret Kaju (Kihelkonna) – Kultuuriministeeriumi tänukiri seoses 50. tööjuubeli ja 75-aastaseks saamisega

Anu Kaljuste (Hellamaa) – Muhu valla ja Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni tänukiri, Muhu valla 2021. a hariduspreemia nominent, Muhu valla Aasta Tegu 2021 laureaat – „Muhu oabits“, Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni poolt korraldatud parimate sotsiaalala töötajate konkursi nominent kategoorias „Aasta koostööpartner 2021“, Muhu valla 2022. a kultuuripreemia nominent

Ülle Maimann, Kaie Niit – Kärla Põhikooli tänukiri meeldiva koostöö eest, Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri koostöö eest (Saare)maal elamise päeva korraldamisel

Marie Saarkoppel (Liiva) – Saare maakonna parim maaraamatukoguhoidja 2022, ERÜ auhinna „Parim maaraamatukoguhoidja 2022“ nominent, Muhu valla 2022. a hariduspreemia nominent, Muhu valla 2022. a kultuuripreemia laureaat – „Mitmekülgse tegevuse eest Liiva raamatukogus“

Aive Sepp (Laimjala)– tunnustäht „Laimjala osavalla aasta tegija“, Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri „Laimjala piirkonna aasta tegija“, Laimjala piirkonna sporditoimkonna tänuplaat kirjaga „Tunnustame ja täname meeldiva koostöö ja antud panuse eest Laimjala piirkonna spordiellu“

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

LISA 3

Saare maakonna 3 raamatukogu asuvad koolihoones, 9 raamatukogu ühes majas rahvamaja ja 2 lasteaiaga. 14 raamatukogu majanaabriteks on erinevad asutused ja ettevõtted (teenuskeskused, külakeskus, spordiselts, põllumajandusühistu, tööõppekeskus jne). Omaette

hoones on Mustjala raamatukogu ning Pärsama raamatukogu asus 2022. a lõpus veel kortermaja 3-toalises korteris.

Remondivajadus on järgmistel raamatukogudel:

- Abruca raamatukogu – seinte soojustamine, välisseinte värvimine, välistrepp
- Hellamaa – täielik renoveerimine ja soojustamine
- Laimjala raamatukogu – kaheksa akna vahetus
- Liiva raamatukogu – seinapragude parandamine ja seinte värvimine
- Orissaare – lugemistoa põranda ja lugemistoa ning kabineti seinte pragude parandamine, hoidla remont
- Randvere raamatukogu – sanitaarremont
- Sakla raamatukogu – sanitaarremont, värvimistööd
- Tagavere raamatukogu – põrandate remont, seinte krohviparandused ja värvimine, lugemistoa akna vahetamine
- Taritu raamatukogu – sanitaarremont, aknalaudade ja uste värvimine
- Tornimäe raamatukogu – sanitaarremont, valgustuse väljavahetamine, küttesüsteemi paremaks muutmise

2023. aasta märtsi lõpus kolib Pärsama raamatukogu kortermaja 2. korruselt Pärsama lasteaia tühjalt seisvasse rühmaruumi. Ruumide renoveerimine on lõppenud.

Lootust 2023. aastal algavale hoone kapitaalremondile on Tornimäe rahvamajaga ühes majas asuval Tornimäe raamatukogul.

Mustjala raamatukogu ootab selgust raamatukogu tulevase asukoha osas. Tõenäoliselt kolib raamatukogu 2023. a Mustjala põhikooli hoonesse.

Tagavere raamatukogu asub endises Tagavere koolimajas. Vallale kuuluv hoone on väga viletsas seisus. Ei ole veel kindlat otsust, kas maja jääb vallale ja antakse rendile või müüakse maha ning mis saab raamatukogust.

Saare Maakonna Keskraamatukogu Raamatukogu ruumid (Tallinna 6, Kuressaare) on kasutusel 2002. aastast. Raamatukogu vajab sanitaarremonti. Ruumide seinad on kulunud, seintes praod jne.

Lugemissaali lagi laseb vihmadega mitmest kohast läbi. Vaja on leida lahendus lugemissaali katuseaknale. Sealt tuleb palju külma õhku, kuna katuseakna tihendid on ilmselt oma aja ära elanud. Töötajad on leti taga pidevalt tõmbetuules.

Suured probleemid on keskkogu kütte- ja ventilatsiooniga. Vaja on üle vaadata ja korda seada reguleerimisvõimalused, et raamatukogu ruumides oleks normaalne temperatuur ja jätkuks õhku. Eriti suveajal on nii lugejatele kui töötajatele tõeliseks katsumuseks kuumus ja õhupuudus, kuna raamatukogu ruumides puuduvad konditsioneerid.

Keskkogu katuse- ja ventilatsioonitööd lükkusid 2023. aastasse.

2022. aasta lõpus alustati keskraamatukogu lugemissaalide, laenutusosakonna ja muude ruumide laevalgustite asendamist LED valgustitega. Töö jätkub 2023. aastal.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Tabel 5

Juurdepääs võimalik	Aste, Eikla, Kõrkvere, Kärla, Leisi, Liiva, Lümända, Metsküla, Orissaare, Pihtla, Pärsama, Randvere, Salme, Sandla, Taritu, Torgu, Valjala, Võhma, Saare Maakonna Keskraamatukogu
Juurdepääs võimalik osaliselt	Hellamaa, Kihelkonna, Mustjala, Sakla
Juurdepääs puudub	Abruka, Kaali, Kaarma, Laimjala, Ruhnu, Tagavere, Tornimäe

Raamatukogu võib olla küll esimesel korrusel, kuid kaldtee puudumisel võivad mitmed järsud trepiastmed liikumispuudega inimesele siiski takistuseks saada.

Teisel korrusel asuvasse maaraamatukogudesse on liikumispuudega inimestel sisenemine raskendatud. Selliseid raamatukogusid on praegu maakonnas 3 (Kaali, Tagavere, Tornimäe) ning 1,5 korrusel asuv Kaarma raamatukogu.

Kaldteed saab kasutada 11 maaraamatukokku sisenemiseks ja ilma lävepakuta sissepääs on kolmes raamatukogus.

Keskraamatukogu külastamine on liikumispuudega ja ka ratastooliga inimesel võimalik. Olemas on lift ja invatualetid mõlemal korrusel.

Raamatukoguhoidjad tõdevad, et siiani ei ole liikumispuudega inimeste teenindamisega probleeme olnud. Kui keegi on abi vajanud, on alati leitud lahendus.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Arvutitöökohti on maakonna raamatukogudes kokku 111, millest 62 arvutit kasutajate ja 49 raamatukogutöötajate käsutuses. Kõik – nii kasutaja- kui töötajaarvutid – on internetiühendusega.

Kasutajaarvuti puudub Tagavere raamatukogus. Rikki läinud arvuti asendamine teisega jääb 2023. aastasse.

Saare maakonnas on avalik WiFi võrk 29 raamatukogus, puudub Kaarma raamatukogus. 2022. a läks Saare Maakonna Keskraamatukogu WIFI üle parooliga lahendusele valla avalikus võrgus. Vahetati välja 2. korruse WIFI ruuter.

Liiva raamatukogu Telia internet asendati RIA poolt pakutavaga.

Saaremaa vallavalitsuse IT teenistus on suureks abiks IT hangete ja muude IT-alaste küsimuste lahendamisel, milles meil pädevus puudub. Ka on IT osakond vajadusel varustanud raamatukogusid kasutatud arvutitega ja vahetatud on arvutite kõvakettaid.

Raamatukoguprogrammi Riks osas on raamatukogudel jätkuvalt väga hea koostöö OÜ Deltmari ja Meelis Lilbokiga. Kõik tekkinud mured ja erinevad ettepanekud leiavad alati väga kiiresti vastuse ja lahenduse.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtted 2022. aastal ei muutunud.

28.06.2021 kinnitati „Saare Maakonna Keskraamatukogu kogude komplekteerimise ja säilitamise põhimõtted“, mille neljanda peatüki – „Saaremaa Vallavalitsuse toetuse kasutamine komplekteerimiseks Saaremaa valla külaraamatukogudele. Rahastamise mudel“ – alusel toimus Saaremaa vallavalitsuse poolt eraldatud teavikute raha jagamine ka 2022. aastaks.

Kõik maakonna rahvaraamatukogud komplekteerivad oma kogud keskraamatukogu kaudu. Komplekteerimisel lähtuti lugejate erinevatest vanusegruppidest, nende huvidest ja vajadustest.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt 1-5 korda nädalas, mille põhjal teevad oma valikud ise, lähtudes oma rahalistest võimalustest ning arvestades oma raamatukogu teeninduspiirkonna eripära (kooli või lasteaia olemasolu, piirkonnas asuvad asutused, suvitajate soovid jne).

Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused, olles võrrelnud hulgiladude hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat) ja otsetellimused kirjastustest (Varrak, Ersen, Ühinenud Ajakirjad) ning kirjanikelt.

Vormistades maakonna tellimuse hulgikliendina jõuavad teavikud raamatukogudesse oluliselt soodsamate hindadega. Hulgilaod on kehtestanud ka tellimuse maksumuse, millest alates saatekulu ei lisandu. Teavikute saabumine Kuressaarde toimus tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 3-5 korda nädalas. Peamised tarnijad olid Rahva Raamat, Apollo, Varrak ja Ersen. Raamatute tellimuste täitmine ja kohalevedu Kuressaarde toimub kiiresti ja tõrgeteta.

Vajadusel tõi raamatupakid Tallinnast ära Saaremaa Vallavalitsuse auto või tellisime majandusvedude teenust AS-lt Tehtal. Tavaliselt ühildati teavikute transport näituste vms Tallinnast toomise või sinna tagasi viimisega.

Saare Maakonna Keskraamatukogu komplekteerib, arvestab ja töötleb teavikuid, peab arvestust komplekteerimissummade üle, koostab saatelehed ja pakib teavikud transpordiks külaraamatukogudesse. Raamatupakkide toimetamise reeglina kaks korda kuus – mõnel kuul ka sagedamini – külaraamatukokku organiseerivad külaraamatukogude juhatajad ise. Maaraamatukogud kasutavad ka keskkogu laenutuskappi, et oma raamatupakk vajadusel kätte saada keskkogu lahtiolekuajast olenemata. 2022. aastal läksid raamatupakid külaraamatukogudesse 21 korral. Keskraamatukogu peamaja lugejateni jõuavad uued raamatud komplekteerimisosakonnast igal tööpäeval.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

Saaremaa vald andis 2022. a teavikute soetamiseks elaniku kohta 3,64 € (2021 – 3,76 €), Muhu vald 3 € (2021 – 3,09 €) ja Ruhnu vald 14,92 € (2021 – 15,37 €).

USA saatkonna toetus keskraamatukogu Ameerika teabepunktile teavikute ostmiseks oli 1984 € (2021 – 2706 €).

Suurimad annetajad olid Eesti Hoiuraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Kultuuriministeerium ja kohalikud elanikud.

Kogude keskmine ringlus maakonnas oli 2022. aastal 0,7 nagu eelmiselgi aastal.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Kogude täiendamisel oli endiselt esikohal Eesti autorite ja Eesti kohta ilmuva kirjanduse, samuti lastekirjanduse ning oma piirkonna kodulooliste trükiste soetamine. Olulisel kohal oli ka teatmeteoste ja teadmiskirjanduse ning väärt tõlkekirjanduse tellimine.

Raamatute ostuks kulutatud summa maakonnas tervikuna oli 7,8% väiksem, kui eelmisel aastal. 2022. a osteti raamatuid maakonnas kokku 184 033 euro eest, mis on 80,7% kogu komplekteerimissummast (2021 – 82,1%).

Ostetud raamatu keskmiseks hinnaks kujunes 2022. aastal maakonnas 14,27 eurot (2021 – 13,67 €). Komplekteeriti ainult trükitud raamatuid.

2021. a tuli Saare maakonna raamatukogudesse raamatuid juurde 14370 eksemplari, mis on 1873 eksemplari vähem kui eelmisel aastal. Juurdetulnud eksemplaridest olid 12 805 ostud (2021 – 14811) ja 1565 annetused (2021 – 1432). Annetused moodustasid 2022. a lisandunud eksemplaridest 10,9%. Aasta varem oli annetuste protsent 8,8%.

Võõrkeelseid raamatuid lisandus 178 eksemplari (2021 – 193). Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 69 ingliskeelset raamatut, sh ilukirjandus ning enamasti turismi, majandust, psühholoogiat, keeleõpet ja turundust käsitlevad teosed.

Ukrainakeelsed raamatuid tuli kogudesse 33 eksemplari.

Maakonda juurdetulnud raamatutest 10 623 eksemplari (2021 – 11784), s.o 73,9% oli ilukirjandus (2021 – 72,6%)

Saare Maakonna Keskraamatukogu peamajja Kuressaares lisandus 4089 eksemplari (2021 – 4701). Sellest 3851 eksemplari olid ostud (2021 – 4454) ja 238 eksemplari (2021 – 247) annetused. Juurdetulnud raamatutest 61,9% olid ilukirjanduslikud teosed (2021 – 56,6%). Nimetusi lisandus 2533.

Keskraamatukokku Kuressaares osteti iga nimetust raamatuid keskmiselt 2 eksemplari. Väga nõutud ja populaarseid ilukirjanduslikke teoseid vahel kuni 5 eksemplari ja vajadusel rohkemgi.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Maakonnas tervikuna telliti perioodikat 43 076 euro eest (2021 – 42 546), mis moodustas 18,9% kogu komplekteerimissummast (2021 – 17,5%).

Saare maakonna raamatukogudele riigilt kogude komplekteerimiseks saadud toetusest (64 130 eurot) kasutati kultuuriperioodika tellimiseks 3244 eurot.

Kogu Saaremaa valla raamatukogude perioodika telliti 2022. aastal keskkogu vahendusel, arvestades haruraamatukogude soove.

Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 7 nimetust ingliskeelseid ajakirju (sh majandust, poliitikat, aiandust, ettevõtlust, ilu ja moodi käsitlevad ajakirjad).

Keskkogus Kuressaares oli võimalik lugeda 139 nimetust ajakirju ja 23 nimetust ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviste ostud maakonnas (218 euro eest) moodustasid kogu maakonna komplekteerimissummast 0,1% nagu varasemalgi aastal.

Auviseid tuli maakonna raamatukogudesse juurde 55 (2021 – 66), millest 34 olid ostud (2021 – 37). Raamatukogude kasutajate huvi auviste vastu on väike ning seetõttu on nende komplekteerimine ka vähenenud.

Muid teavikuid lisandus maakonna raamatukogudesse 59 (2021 – 75), mis kõik olid ostud. Valdavalt on need erinevad lauamängud, mis viimasel ajal on raamatukogude küllastajate hulgas väga populaarseks osutunud.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Maakonna raamatukogude kogudest kustutati 10 204 raamatut (2021 – 11153) , 293 ajakirja aastakäiku (2021 – 350), 4 auvist (2021 – 18) ja 4 muud teavikut (2021 – 4).

Inventuurid toimusid 2022. aastal Abruksa ja Pärsama raamatukogus.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

2022. a hakkas koroonakartus kaduma ning inimesed kasutasid raamatukoguteenuseid kohapeal julgemalt ja käidi ka rohkematel üritustel. Samal ajal on tihenend suhtlus lugejatega ka telefoni ja meili teel.

Üldise hinnatõusu taustal on näha, et keskkogu lugemissaali külastab palju uusi lugejaid, kes perioodika tellimisest koju on tõenäoliselt loobunud. On kasvanud keskkogu lugemissaali populaarsus kodukontorina.

Sõda Ukrainas tõi ka Saaremaale põgenikke. Põhiliselt majutati nad Kärla raamatukogu teeninduspiirkonnas olevatesse küladesse (Kogula, Sõmera). Põhikoolialised lapsed õpivad Kärla põhikoolis, väiksemad lapsed käivad Kärla lasteaias ja Sõmera päevakeskuse lastehoius (Kärla lasteaia filiaal).

Kõik kooli aktused ja suuremad üritused toimuvad Kärla rahvamaja hoones, kus asub ka raamatukogu. Ukraina õpilaste vanemad on alati kutsutud osalema. Kärla raamatukogu juhataja

nendib, et nii on nad käinud ka raamatukogus uudistamas, kuid teenuste ja raamatute laenutamise vastu on seni huvi puudunud. Küsitakse, kuidas üks või teine asi toimib, kuid teenust kasutada ei soovita. Lugejaks on registreeritud ainult üks ukraina õpetaja.

Kärļa raamatukokku on ostetud mõned ukraina- ja venekeelsed lasteraamatud. Sõmera pagulaskeskus ja Kärļa põhikool on saanud mitmesugustelt organisatsioonidelt annetuseks ukraina- ja venekeelset kirjandust.

Hellamaa raamatukogul ukrainlastest lugejaid ei ole, kuid natuke tegeles raamatukogu juhataja keelekümlusega varjevõrkude punumise ajal.

Teistel maaraamatukogudel Ukraina põgenikega suhtlemist ei ole olnud.

Ukraina pagulastele loodi keskraamatukogus Kuressaares võimalused kasutada internetipunkti teenuseid ja kirjanduse laenutamist oma tuttavas keelekeskkonnas ning seda infot on ka jagatud erinevates kanalites. Siiski kasutatakse pakutud võimalusi minimaalselt. Peamiselt tuntakse huvi internetipunkti printimisteenuse vastu. Lugejaks registreeritud ukrainlasi on siiski vähe, kuid need, kes on, külastavad raamatukogu korrapäraselt ja laenutavad palju. Ukrainakeelsete raamatute laenutamise vastu väga suurt huvi ei ole, pigem küsitakse venekeelset kirjandust.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Saaremaa rahvaraamatukogudes on tagatud elanikele juurdepääs avalikule teabele. Kasutajate käsutuses on 62 arvutit (kõik internetiühendusega), sh Kuressaares 17 arvutit. Kasutajaarvuti puudub Tagavere raamatukogus. WIFI leviala on 29 maakonna rahvaraamatukogus, puudub ühes.

26 maaraamatukogus on töötajate hinnangul AIP-i külastamine vähenenud, kahes maaraamatukogus jäänud samale tasemele ning ühes maaraamatukogus on AIP-i külastuste arv kasvanud.

2022. aastal oli keskraamatukogu internetipunkti külastusi Kuressaares 5254, mis on 4,7% rohkem kui eelmisel aastal.

Keskkoogu AIP-i üks kaardilugejaga arvuti seadistati vene ja ukraina keelele. Ukraina inimesed on käinud AIP-s põhiliselt printimas, kuid on kasutatud ka lihtsalt arvutit ja kaardilugejat.

AIP-de külastajate koosseis ja külastuste eesmärk on jäänud samaks. Peamised kasutajad on keskealised tööealised, eakad, kes tihti vajavad abi internetis toimingute tegemisel ning lapsed, kes veedavad vaba aega. Suvisel ajal moodustavad märkimisväärse osa külastajatest turistid ja puhkajad.

Internetipunktide kasutajad külastasid põhiliselt internetipanka, sotsiaalmeedia kanaleid, infoportaale, e-notarit, ajalehtede võrguväljaannete lehekülgi, osteti praami- ja lennupileteid, otsiti infot vaatamisväärsuste kohta, digiallkirjastati dokumente jne. Raamatukogu arvuteid kasutatakse siis, kui isiklik arvuti on rikkis ning ka sel juhul, kui on vaja midagi välja printida. Järjest enam kasutati AIP-i arvuteid kaugtöö tegemiseks.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte.

Väliteeninduspunktid on kolmel külaraamatukogul – Laimjala, Pihtla ja Sakla. Laimjala teeninduspunktis Saarekülas ja Sakla teeninduspunktis Kallemäe koolis on võimalik lugemisvara laenutada neljapäeviti. Pihtla raamatukogu Pihtla Lasteaed-Algkooli teeninduspunktis 2022. a laenutustegevust ei toimunud.

Koduteenindust pakkusid keskkogu ja 17 maaraamatukogu.

Keskkogu lugejad saavad kasutada raamatute tagastuskasti ja raamatukappi. Mõlemad on lugejate poolt omaks võetud. 2022. a oli 963 raamatukapi laenutust. Keskkogu lugejaks saab registreerida ka veebis (ID-kaardi ja Mobiil-ID-ga).

Tagastuskastid on olemas 25 maaraamatukogul.

1. septembrist 2022 lõpetas Omniva lepingud viie raamatukoguga. Jätkuvalt pakuvad Omniva lepingulisena postiteenuseid Liiva, Mustjala ja Salme raamatukogu.

Maakonnas tervikuna:

- raamatukogude registreeritud kasutajate hulk kasvas 210 inimese võrra
- külastusi oli rohkem 7,2%
- kojulaenutuste arv vähenes 1,8%
- külastusi elaniku kohta oli 5,1 (2021 – 4,8)
- kojulaenutusi elaniku kohta 7,2 (2021 – 7,3)
- laenamissagedus 24,4 (2021 – 25,1)

Kasutajate arvust olid 23,3% lapsed (2021 – 22,2%). 34,9% Saare maakonna elanikest olid raamatukogude registreeritud kasutajad (2021 – oli 34,2%).

Kõigist laenutustest 84,1% olid kojulaenutused (2021 – 84,7%)

- Maakonna raamatukogude kojulaenutustest 83,6% olid raamatud (2021 – 83,1%), perioodika 16,1 % (2021 – 16,6%) ja 0,3% auvised ning muud teavikud (2021 – 0,2%)
- Ilukirjanduse osakaal raamatute kojulaenutuste hulgas maakonna raamatukogudes oli 76,5% (2021 – 75,2%).
- Kojulaenutustest moodustas võõrkeelne kirjandus 1,1 % (2021 – 0,7%).

Tabel 6

Raamatukogu	Lugejad 2021	Lugejad 2022	Muutus (+-)
Rahvark mk-s kokku*	11507	11717	+ 210
MKR kokku**	10829	11053	+ 224

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

Tabel 7

Raamatu-kogu	Külastused 2021	Külastused 2022	Muutus (+-)	Virtuaal-külast. 2021	Virtuaal-külast. 2022	Muutus (+-)
Rahvark mk-s kokku*	160492	171992	+ 11500	282913	266323	-16590
MKR kokku**	151567	162345	+ 10778	282913	266323	-16590

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

Tabel 8

Raamatu-kogu	Laenut-d 2021	Laenut-d 2022	Muutus (+-)	Päringud** * 2021	Päringud** * 2022	Muutus (+-)
Rahvark mk-s kokku*	289034	285961	- 3073	5114	5059	- 55
MKR kokku**	273190	270408	- 2782	4971	4900	- 71

Tabelis toodud laenutused sisaldavad kõiki laenutusi, sh ka kohalikes laenutusi.

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

Lugejate hulgas on endiselt populaarsed „Minu ...“ sarja raamatud, palju loetakse ka elulooraamatuid. Eelistatakse Skandinaavia maade kriminaalromaane. Jätkuvalt tuntakse huvi investeerimisalaste raamatute vastu.

Enim laenutatud raamatud maaraamatukogudes 2022. a

„Kus laulavad langustid“	Owens, Delia	227
„Suur tuba“	Kivimäe, Juta	213
„Igatsusest sinu järele“	Ernits, Marje	193
„Poiss kadakaselt saarelt“	Mänd, Raivo	186
„Mitte ainult minu tädi Ellen“	Mudlum	175
„Katrina“	Salminen, Sally	166
„Õmblejanna“	Laur, Eve	160
„Armastus“	Ots, Loone	154
„Pojengid taeva äärel“	Simon, Pille	147
„Kus lendab part“	Osolin, Olav	145

Enim laenutatud raamatud keskkogus Kuressaares 2022. a

„Kus laulavad langustid“	Owens, Delia	152
„Minu Kuressaare - uhkelt iseseisev“	Pesti, Mele	114

“Kuidas elad, Ann?”	Vallik, Aidi	107
“Harry Potter ja tarkade kivi [1. aasta]”	Rowling, J. K.	104
“Mitte ainult minu tädi Ellen”	Mudlum	104
“Pal-tänava poised”	Molnar, Ferenc	99
“Tobias ja teine B”	Raud, Piret	95
“Kolmanda A kriminalistid”	Tomusk, Ilmar	94
“Rehepapp, ehk, November”	Kivirähk, Andrus	86
“Libahunt”	Kitzberg, August	78

Kogudest leiavad kasutamist eelkõige uuemad raamatud. Ka kirjanikega kohtumised ning autorite esinemine meedias tõstab kohe huvi nende loomingu vastu.

Infopäringud

Päringuid registreeriti 2022. a maakonna raamatukogudes kokku 5059. Valdavalt olid need teemapäringud. Päringuid küll registreeritakse, kuid tõenäoline on, et kindlasti jääb osa neist muude tegemiste kõrvalt ka kirja panemata.

Näiteid päringutest: pakiautomaadiga saadetud paki teekonna jälgimine, auto registrist kustutamise taotluse esitamine, hoone asukoha otsimine, Eesti Vabadusristi kavalerid, ehted rahvarõivaste juurde, pannileib, kameleon, looduskatastroofid, 1960-ndate koolielu, juhend varjevõrkude punumiseks, räni sisaldumine erinevates toiduainetes, Tallinna Loomaiaa plaan, amigurumi tehnikas heegeldamine, Muhu kärbsemustri päritolu, Raimonds Paulsi laulud, leemur jne.

Tabel 9

Raamatu- kogu	Virtuaalürituste arv		Virtuaalüritustel osalejate arv		Virtuaalürituste järelvaatajate arv***	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Rahvark mk-s kokku*	0	2	0	60	0	0
MKR kokku**	0	2	0	60	0	0

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

***kui järelvaatamine võimaldati peale ürituse toimumist

Tabel 10

Raamatu- kogu	Virtuaalkoolituste arv		Virtuaalkoolitustel osalejate arv		Virtuaalkoolituste järelvaatajate arv***	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Rahvark mk-s kokku*	26	0	162	0	0	0
MKR kokku**	26	0	162	0	0	0

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

***kui järelevaatamine võimaldati peale koolituse toimumist

Tabel 11

Raamatu- kogu	Virtuaalnäituste arv 2021	Virtuaalnäituste arv 2022	Virtuaalnäituste külastajate arv 2021	Virtuaalnäituste külastajate arv 2022
Rahvark mk-s kokku*	2	0	212	0
MKR kokku**	2	0	212	0

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

4.3 RVL teenindus

RVL teenuse kasutamine on kasvanud. Maakonnas tervikuna said raamatukogud RVL-i teel kokku 2026 tellimust (2021 – 1814). Teistelt raamatukogudelt telliti 2002 (2021 – 1759).

Peamiselt oli tegemist maakonnasisese RVL-ga, mis toimus läbi Riksi ja oli kasutajale tasuta. Maakonnasisese RVL-i puhul korraldati raamatute kättesaamine ja tagastamine raamatukogutöötajate vahendusel või sõprade-tuttavate abiga ning lugejatel oli võimalik oma raamatud kätte saada ka keskkogu laenutuskapist.

Keskkogu Kuressaares tellis raamatuid pea kõigist ESTER-s olevatest suurematest raamatukogudest. Välis-RVL-i raamatute tagastamine toimus Omniva postkontori või Omniva pakiautomaadi kaudu. Maaraamatukogud esitasid välis RVL-i tellimusi harva. Postipunkte ja pakiautomaate on maapiirkondades vähe ning kulleriteenust peavad inimesed kalliks.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Laste- ja noorsookirjanduse komplekteerimispõhimõtted ei muutunud. Eelistati eesti algupärast laste- ja noorte- ning teabekirjandust ja väärt tõlkekirjandust.

Oluline oli „Lugemisisu“ projekti kaudu saadud raamatute hulk. Lastele ilmub palju kaasaegset ja head kirjandust. Lugemisharjumuse kujundamiseks on oluline pakkuda klassika kõrvale ka uut. Vanad raamatud on lastele vähem meelepärased oma tihedama kirja ja tagasihoidlikuma välimuse tõttu.

Laste- ja noortekirjandust osteti maakonda kokku 3259 eksemplari, millele kulutati 31923 eurot (2021–4009 eksemplari, millele kulutati 36134 eurot).

Saare Maakonna Keskraamatukogu peamajja osteti 2022. a lastekirjandust 998 eksemplari 10013 euro eest ja noorsookirjandust 148 eksemplari 1863 euro eest.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 12

Rmtk	Lug-d 2021	Lug-d 2022	Muutus (+/-)	Külast-d 2021	Külast-d 2022	Muutus (+/-)	Laenut 2021	Laenut 2022	Muutus (+/-)
Rahvark mk-s kokku*	2554	2727	+140	28596	39019	+10423	20298	24099	+3801
MKR kokku**	2410	2587	+177	27455	36835	+9380	19486	22838	+3352

*Rahvaraamatukogud maakonnas kokku

**Maakonnaraamatukogu koos oma haruraamatukogudega kokku

Laste ja noorte raamatukogude kasutamise kõik arvnäitajad kasvasid 2022. aastal.

Maakonna lugejate üldarvust 23,3% olid lapsed (2021–22,2%). Laste külastused moodustasid kõigist külastustest 22,7% (2021–17,8%) ning kojulaenutused 10% (2021–8,3%).

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Laste lugemisharjumuste kujundamise peamisteks eeldusteks on lapsi köitvate teavikute olemasolu raamatukogus ja erinevate ürituste korraldamine ning seejuures koostöö tegemine kohaliku kooli, lasteaia, rahvamaja ja noortekeskusega. Raamatukoguhoidjad tõdevad, et lastetööd on hea teha, kui lasteaed ja kool asuvad lähedal ning on koostööst huvitatud.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektiga „Lugemisisu“ on liitunud 10 Saare maakonna raamatukogu (Saare Maakonna Keskraamatukogu ning Aste, Kärla, Laimjala, Liiva, Lümända, Orissaare, Salme, Tornimäe ja Valjala raamatukogu). Raamatukoguhoidjate arvates on programm aidanud kaasa laste lugemishuvi tõusule. Lapsed on motiveeritud. Loetut soovitatakse ka sõpradele ja klassikaaslastele. Laste laenutuste arv maakonnas on kasvanud.

Muutus toimus Tornimäe raamatukogu 5.-7. klassi õpilaste raamatukoguringiga. Seal osales lapsi kolmest klassist. Uuest õppeaastast ei leidunud neile kõigile sobivat aega (osad lapsed peavad bussiga koju minema ja vanemale klassile tuli tunde juurde). Siiski korraldati aasta jooksul 2 laagrit ja kohtuti koolivaheaja meisterdamistöötöas. Raamatukogu juhataja otsib võimalust raamatukoguringiga jätkata.

Orissaare raamatukogu lasteosakonna töötaja käib lasteaias kõigis neljas rühmas üle nädala raamatuid ette lugemas ja rühma kirjavara viimas. Seal päris mitu tublit koolieelikut, kes koos vanematega raamatukogus laenutamas käivad.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

LISA 4

Lisa 4 ürituste tabelisse on lisatud ka raamatukogudes lastele toimunud kasutajakoolitused, sest üsna tihti on koolitus ja üritus omavahel põimunud.

Maaraamatukogudel, mille teeninduspiirkonnas ei ole kooli ega lasteaeda, on laste lugemishuvi tõstmiseks erinevate ettevõtmiste korraldamine keeruline. Selliseid raamatukogusid on maakonnas 11.

ERÜ projektikonkursiga "Raamatukogud-muuseumid-noored 2022" liitusid Liiva ja Hellamaa raamatukogu. Projekti toel valmis lühifilm "Muhu kirjanikud läbi noorte silmade 2022", milles noored tutvustasid 15 Muhu kirjanikku. Valjala ja Sakla raamatukogu korraldasid projekti "Raamatukogud-muuseumid-noored 2022" raames lastele palju põnevaid üritusi teemal „Raamatukogu on tarkuse kodu ja põnevuse allikas“.

Jätakuvalt olid laste hulgas populaarsed meisterdamistunnid koos juhendaja ja materjalidega, palju mängitakse lauamänge.

2022. aastal oli tavapärasest rohkem kohtumisi lastekirjanikega. Esinemas olid Mika Keränen (keskkogu, Aste, Kärla, Valjala), Margit Saluste (keskkogu, Kärla), Kairi Look (keskkogu, Lümanda), Pille Kannisto (keskkogu), Terje Homutov (keskkogu), Ilona Kivirähk ja Kadri Hinrikus (keskkogu, Salme), Anti Saar (keskkogu), Ilmar Tomusk (keskkogu) ning Juhani Pütsepp ja illustraator Gundega Muzikante (keskkogu, Nooruse Kool).

Tore raamatukogude koostööprojekt rahvamajade, noortekeskuste ja muuseumidega oli Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäev koos Naksitrallide etenduse ja töötubadega Põide terviserajal. Selle ettevõtmise korraldamisel olid osalised Orissaare, Laimjala, Tornimäe, Liiva ja Hellamaa raamatukogu.

Pakuti koolitusi ka lasteaiaõpetajatele, kutsudes lektoreid, kes rääkisid raamatu ja ettelugemise tähtsusest väga varajases eas. Tallinna Ülikoolist oli esinemas Andra Kütt.

Enne kooli algust toimus keskkogus Ukraina ja Eesti laste lõimumislaager.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindust pakkusid keskkogu ning Abruka, Eikla, Kaarma, Kärla, Laimjala, Liiva, Lümanda, Metsküla, Mustjala, Orissaare, Pihla, Sakla, Sandla, Tagavere, Taritu, Torgu ja Võhma raamatukogu.

Koduteenuse sagedus sõltus inimeste soovist ja vajadustest. Raamatud ja ajakirjad toimetasid eakate ja puuetega inimesteni raamatukogutöötajad või toimus see koduhooldusega tegelevate valla sotsiaaltöötajate vahendusel.

Koduteenuse kasutajate arv maakonnas kasvas 21 inimese võrra. Koduteeninduse kordi oli 38,5% vähem, kui eelmisel aastal. Põhjuseks tõid raamatukoguhoidjad vanemate inimeste viirustekartuse.

Tabel 13

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus			
Saare Maakonna Keskraamatukogu (sh 26 harukogu)	486	994	94
Liiva	20	20	3

*Kordade arv – mitu korda raamatukogu kasutajatele teenuseid osutas (näiteks kui raamatukogu osutab ühe päeva jooksul teenust 10 kasutajale, on kordade arv 10).
Kasutajate arv – unikaalsete kasutajate arv, kellele teenuseid pakutakse.*

Tabel 14

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
5	5	70

Hellamaa raamatukogu juhataja korraldas kaks üritust Muhu Hooldekeskuse klientidele (Hellamaa raamatukogu ja külakeskuse tutvustamine ning lugemistund ja kogu pärlite tutvustus hooldekeskuses kohapeal). Liiva raamatukogu juhataja rääkis Muhu Hooldekeskuses eakatele uutest raamatutest.

Randvere raamatukoguga ühes hoones asuvas tööõppekeskuses käivad erivajadustega inimesed, kellele raamatukogu juhataja pakub raamatukogupoolset vaheldust igapäevaelule. Üheskoos õpiti raamatukogude aasta tantsu ja ettelugemispäeval loeti Aino Perviku loomingut.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Paljudele inimestele on raamatukogu ainuke kultuuriasutus, mida külastatakse. Seetõttu omab suurt tähtsust, mida ja missuguseid võimalusi raamatukogud vaba aja veetmiseks ja enesetäiendamiseks pakuvad.

2022. aastal oli maakonna raamatukogudes kokku 500 näitust ja väljapanekut, (2021 – 458) ning toimus 639 üritust (2021 – 402), millest võttis osa 14395 inimest (2021 – 8007) inimest.

4.6.1 kohalikul tasandil

Maakonna raamatukogud tegid koostööd oma piirkonna teenuskeskuste, osavallakogude, rahvamajade, koolide, lasteaedade, hooldekodude, muuseumide, noorte- ja külakeskuste, huvikoolide ning teiste asutustega, samuti vabatahtlike, Naiskodukaitse kohalike

jaoskondadega, Kaitseliidu Saaremaa Malevkonnaga, seltside ja MTÜ-dega ning teiste maakonna raamatukogudega.

Raamatukogutöötajad osalesid erinevate kohalike ürituste ja ettevõtmiste korraldamisel ja läbiviimisel (raamatukogude aasta ettevõtmised, rahvakalendri tähtpäevad, jaanipäev, Eesti Vabariigi aastapäev, lastekaitsepäev, kohalik luulevõistlus, adventiküünalde süütamine, vanavanemate päev, jõululaat jne).

Raamatukogude aasta

Raamatukogude aasta kodulehele registreerisid Saare maakonna raamatukogud 114 ettevõtmist. Osaleti ka pea kõigis üle-eestilistes projektides. Kaugtöövõimaluste kaardile registreeris end 16 raamatukogu. Oma kogude pärleid näitasid Aste, Kärla, Orissaare, Sakla, ja Valjala raamatukogu ning keskkogu. Koos lastega küpsetati pannkooke Aste, Lümända, Tornimäe ja Valjala raamatukogus. Ööraamatukokku kutsusid külalisi Metsküla, Orissaare, Sakla ja Valjala raamatukogu. Raamatukogude tantsuaktsioonist võtsid koos oma raamatukogu sõpradega osa Aste, Eikla, Hellamaa, Lümända, Metsküla ja Sakla raamatukogu.

„Raamatukogud ratastel“ toimus Saaremaal natuke teistmoodi. Kutsusime oma lugejad ja saare külalised kaasa bussituuridele, et tutvustada neile Saaremaa valla maaraamatukogusid. Üleskutse „Sõidame maale!“ kujunes menukaks ja bussikohad täitusid kiiresti.

Projekti "Tere, raamatukogu!" raames toimus kolm reisi: 16. augustil Valjala, Tagavere, Orissaare, Tornimäe, Laimjala ja Sakla raamatukokku, 30. augustil Salme, Taritu, Lümända, Kihelkonna ja Kärla raamatukokku ning 31. augustil Pihtla, Kaali, Leisi, Metsküla, Eikla, Aste ja Randvere raamatukokku.

Igas raamatukogus võttis reisiseltskonna vastu raamatukogu juhataja, kes rääkis oma raamatukogu tööst, kohalikust kultuuriloost ja tutvustas maja. Pea kõik raamatukogud jagavad hoonet mõne teise asutusega (rahvamajad, koolid jne). Seega saadi infot ka teiste valla asutuste ja kohaliku kultuurielu kohta.

Iga sõidupäev kestis kuus tundi. Kolmest raamatukogutuurist sai osa kokku 83 inimest.

Osalejate tagasiside oli väga positiivne ja selliseid raamatukogutuure oodatakse edaspidigi. Oldi siiralt üllatunud sellest, kui kenad on meie raamatukogud ja kui tublid on raamatukoguhoidjad. Tsitaat ühe osaleja kirjast: “Täna kena hariva reisi eest. Raamatukoguhoidjad – te olete superinimesed, külaelu hoidjad, abistajad pea igas tegevuses...”. Kõlama jäid osalejatelt kuulnud mõte, et olgu see raamatukogu maal nii väike kui tahes, oluline on, et ta on inimeste jaoks olemas.

„Mängu „Avasta Eesti raamatukogusid“ raames külastasid ka raamatukoguhoidjad ise teisi raamatukogusid nii saarel kui mandril. Orissaare raamatukogu lasteosakonna töötaja Marlin Pärn külastas 10 raamatukogu ja sai loosiahinnaks raamatu.

Marlin Pärn tegi kaasa ka FB grupi „Lugemise väljakutse“ 5 lisaväljakutset: Islandi kirjanduse väljakutse, „Loomingu raamatukogu“ väljakutse, ulmekirjanduse väljakutse, noortekirjanduse väljakutse ning raamatukogude aasta väljakutse. Aastaga luges ta läbi 112 raamatut ning lisaks veel üksjagu lastekirjandust.

Kirjandusüritused, kohtumised kirjanikega ja raamatuesitlused

2022. aasta oli väga rikas kirjanikega kohtumiste poolest. Autorite kutsumisel tegid raamatukogud koostööd. Nii olid esinejad oma ühe Saaremaal käigu ajal külaliseks mitmes raamatukogus. See oli autoritele mugavam ja raamatukogudele rahaliselt soodsam.

Raamatukogude külalisteks olid Mudlum (Hellamaa, Orissaare, keskkogu), Mika Keränen (keskkogu, Aste, Kärla, Valjala), Margit Saluste (keskkogu, Kärla), Leelo Kassikäpp (Kärla, Leisi, Orissaare, Salme), Justin Petrone (Laimjala, Orissaare, Lümända, Valjala), Katrin Pauts (Liiva), Kairi Look (keskkogu, Lümända), Raivo Mänd (Randvere), Pille Kannisto (keskkogu), Terje Homutov (keskkogu), Adena Sepp (Sakla), Iiona Kivirähk ja Kadri Hinrikus (keskkogu, Salme), Anti Saar (keskkogu), Ilmar Tomusk (keskkogu) ning Juhani Pütsepp ja illustraator Gundega Muzikante (keskkogu, Nooruse Kool).

Kirjanike tuuri Sõnaränd raames rääkisid keskkogus oma loomingust ja ka eesti kirjandusest üldisemalt Kuido Merits, Joanna Ellmann ja Imre Siil.

Jutuõhtutel sai kuulata Polina Tšerkassova (keskkogu, Laimjala, Lümända) ja Ena Metsa (keskkogu, Leisi, Lümända, Orissaare, Ruhnu, Sakla, Salme, Valjala) lugusid. Lümända raamatukogus olid esinemas literaat Jüri Kallas ja näitleja Andres Ots.

Oli mitmeid raamatuesitlusi. Ülle Rand esitles oma luulekogu „Lilleline luuleaed“ Laimjala, Leisi ja Metsküla raamatukogus. Keskkogus oli Vilma Rauniste juubeliraamatu "EV 100 ja Meie Maa 100" ja Anne Trei raamatu „Pildikesi saarlaste elust“ esitus. Ruhnu raamatukogus esitleti F. J. Ekmani raamatut „Kirjeldusi Ruhnust Liivimaal“.

Tähistati Juhan Smuuli 100. sünniaastapäeva. Lümända ja Taritu raamatukogus räägiti teemal „Juhan Smuul meie mälestustes“. Liiva raamatukogu ja Muhu muuseum korraldasid Juhan Smuulile pühendatud luulevõistluse. Orissaare raamatukogu korraldatud Juhan Smuul 100. sünniaastapäevale pühendatud üritusel „Atlandi ookeani laulud“ esinesid pärimusmuusik Lauri Õnapuu (veebis) ja kirjandusteadlane Kadri Tüür.

Raamatukogude kutsel ja vahendusel jõudsid huvilisteni Ivar Leti etendus „Tunded udus“ (keskkogu, Aste) ja Anne-Mai Tevahi luulelavastus „Ma hingan su armastust“ (Lümända).

Laimjala raamatukogus toimus jaanijärgne õhtukontsert muusika ja luulega. Esinesid Katrin Nachtigall, Mikko Hauhia, Heiki Luts ja Krista Luts.

Keskraamatukogus oli Marilyn Porovardi vestlusõhtu „Kuidas minevikus tehtu meid mõjutab?“

Kohalikku kultuuripärandit tutvustavad ning jäädvustavad ettevõtmised

Tähistati raamatukogude juubeleid – Saare Maakonna Keskraamatukogu 115 ja Sakla raamatukogu 75. Hellamaa raamatukogu sai 135 aastat vanaks, Hellamaa koolimaja 115 ning Hellamaa külakeskus 20.

Kärla rahvamaja- ja raamatukoguhuone sai 5-aastaseks. Sel puhul olid kirjanduslikud tunnid A. Haameri ja tema raamatuga „Helged hetked“ ning T. Vaigu ja tema raamatuga „Suurvete aegu“, kontsert (Henrika Trave, Marvi Vallaste ja Jörgen) jne.

Hellamaa raamatukogus toimus koostöös Muhu Pärändkooliga Heino Räime raamatu „Lõetsa küla ajalugu“ esitlus. Taritu raamatukogus oli ajalootund „Koimla sõda 1941“. Avati mälestuspingid Lümända kultuurihoidjatele. Laimjala raamatukogu oli kaasaaitaja Laimjala Aeruramm 2022 korraldamisel.

Orissaare raamatukogu töötaja Marlin Pärn tutvustas projekti „Pärändivaderid“ raames Kuressaare Nooruse kooli 8. ja 9. klassile ning Laulasmaa kooli 7. klassile Põide kirikut.

Sakla raamatukogus olid koostöös Valjala spordijuhataja ja Valjala tööpaja juhatajaga külavahejutud tervise, käsitöö ja toitlustuse teemadel. Salme raamatukogus rääkis Mari Kübarsepp teemal „Ravimtaimed meie ümber“.

Hellamaa raamatukogu korraldas huvilistele jalgrattamatka “Tunne oma Hellamaad. Hellamaa ja Võlla mõisaga seotud paigad ja objektid“. Metsküla raamatukogu viis oma lugejad väiksele ringreisile „Avasta Saaremaad“, mille käigus vaadati üle ka August Mälgu ja Aadu Hindiga seotud paigad.

Muhu saare raamatukoguhoidjad võõrustasid Saaremaa kolleege ning tutvustasid neile oma raamatukogusid ja kodukanti.

ERÜ projektikonkursi "Raamatukogud-muuseumid-noored 2022" toel valmis lühifilm "Muhu kirjanikud läbi noorte silmade 2022", milles noored tutvustasid 15 Muhu kirjanikku. Film esilinastus 8. septembril.

Raamatukogutuuride korraldamisse projekti „Tere, raamatukogu“ raames oli kaasatud keskkogu ja 18 maaraamatukogu.

Koostöö kogukonnaga

Liiva raamatukogu juhataja Marie Saarkoppel oli eestvedajaks küsitluse korraldamisel Muhu vabaajaveetmise viiside kohta. Küsimustiku koostajate ja paari teise aktiivse Muhu elanikuga moodustati meeskond, kellega avanes võimalus osaleda kohalikele omavalitsustele mõeldud programmis „Täiskäik“. Programmi raames kujundatakse ja katsetatakse piloottegevusi üle Eesti, eesmärgiga toetada ja edendada täiskasvanute õppimist kohalikul tasandil.

Korraldati kohtumisi kohalike tuntud inimestega. Metsküla raamatukogus esines MTÜ Metsküla Küla seltsi juhatuse liige. Torgu raamatukogus oli arvamusrännak „Maaelu võlud ja valud“ ja „Raamatukogude uuenev tähendus“.

Orissaare raamatukoguhoidja Marlin Pärn võttis osa avalikust arutelust ja kogukonnakõneluste koosolekust „Kood Orissaare“ ning osales/osaleb Orissaare Noortelinnaku koosolekutel ja aruteludel.

Aktiivselt võtsid raamatukogud oma ettevõtmistega osa ka üle-eestilistest ja -saaremaalistest üritustest – ETKA Andras sündmus „Õpitund“, maal elamise päev, rahvamajade päev, muuseumiöö, avatud talude päev, „Külla külla“ ja Saaremaa toidufestival. Raamatukogud olid

neil päevil avatud. Oli palju külastajaid ning nii lastele kui täiskasvanutele pakuti erinevaid tegevusi ja töötubasid.

Keskraamatukogul jätkus endistviisi kohalikul tasandil meeldiv koostöö erinevate Kuressaare linna asutustega. Nendeks olid Kunstikool, Kuressaare Muusikakool, Saaremaa Toetava Hariduse Keskus, Luce Kool, Kuressaare Ametikool, Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium, Kuressaare Rahvaülikool, Vanalinna Kool, Hariduse Kooli, Nooruse Kooli, Saaremaa Gümnaasium, TalTech Kuressaare Kolledž, Saaremaa Kunstiklubi, Kuressaare Haigla, MTÜ Oesel Studium, Kuressaare Avatud Noortekeskus Noortejaam, Kuressaare lasteaiad, samuti Saaremaa Vallavalitsus, Saaremaa Muuseum, Saare Arhiivraamatukogu, Kuressaare Kultuurivara, AS Overall Eesti, Kaimo Catering, OÜ Tehtal, Raadio Kadi, Grand Rose Spa, Töötukassa Saaremaa osakond ning kohalik ajaleht Saarte Hääl.

Klubiline tegevus

Raamatukogud pakuvad kogukonnaliikmetele võimalusi ja kohta vaba aja veetmiseks ning enesetäiendamiseks.

11. hooaega jätkas tegevust Salme keskpäevaklubi, mille üks eestvedajatest ja ettevõtmiste korraldajatest on Salme raamatukogu juhataja Maie Alas. Esinema kutsutakse külalisi ja lektoreid nendest valdkondadest, mis klubi liikmetele huvi pakuvad. Oli õpilaste kontsert, kaks kinolõunat, etendus „Veel üks pilet“ vallateatrit klubilisele jne.

2003. aastast alates tegutseb Orissaare kirjandussõprade klubi, mille eestvedajad ja ürituste korraldajad on Orissaare raamatukogu töötajad. Kokku saadakse tavaliselt kord kuus. Osa ettevõtmisi toimub ainult koos kirjandusklubiga. Enamusest ettevõtmistest ja kohtumistest on aga kõigil soovijail võimalik osa saada. Kirjandusüritustel tähistati rahvakalendri tähtpäevi, oli teemaõhtu Raissa Kõvamees 115 ning tema raamatu „Randlased” arutelu, tähistati J. Smuuli 100. sünniaastapäeva, tutvustati uusi raamatuid ning räägiti raamatukogude aastast ja lugemistalgutest, kohtuti kirjanikega jne.

Pihla raamatukogus käivad kord nädalas koos ristsõnade lahendajad. Sakla raamatukogu on Sakla Külaarengu Seltsi ja käsitööhuviliste kokkusaamise paik. Eikla raamatukogu juures tegutsevad täiskasvanute ja laste käsitööringid.

Hellamaa külakeskuses saavad igal teisipäeval kokku senioride klubi Keskkompingupidajad liikmed. Hellamaa raamatukogu pakub seal tavaliselt kultuurilist või kirjanduslikku meelelahutust. Tähistati rahvakalendri tähtpäevi, valmistati süüteroose ja lauldi roosidest, loeti ette sügisluuletusi ja Muhu monoloogid. Memmede seas viidi läbi huvitegevuse temaline küsitlus. Toimus õpitund senioridele "Luule- ja muusikapõimik Juhan Smuuli loomingust" ning e-etteütluse ettelugemine ning arutlemine õigekirja teemadel.

2019. a lõpus loodi Lümända raamatukogu juurde kirjandusklubi. 2022. aastal saadi kokku neli korda. Räägiti raamatukogude aastast, tähistati J. Smuuli 100. sünniaastapäeva, oli kohtumine Andres Otsa ja Jüri Kallasega.

Näitused ja väljapanekud

Raamatukogudes eksponeeritud näitused ja väljapanekud olid pühendatud kirjanike, kunstnike ja teiste väljapaistvate inimeste juubelitele, rahvakalendri tähtpäevadele, pärandkultuurile, oma paikkonna ajaloole, olulistele päevakajalistele teemadele, Ukrainale jne.

Mahukamad ja huvitavamad näitused keskkogus Kuressaares olid: Ilmar Torni nimelise kunstikonkursi "Ilmari kodulinn" võistlustööde näitus, „2021.aasta kaunimad lasteraamatud“, „Kõitekunstinäitus“, „Aabits – aabitsad ja koolitarbed läbi aegade“, rändinstallatsioon „Looduse nõud ja jõud: inimene ja loodus algupärases kooliõpikus“, rändnäitus "Elu esiküljel. Eesti ajalehed 1821–2021", „Saare Maakonna Keskraamatukogu 115“, "Naiste õiguste ja naiste pesu ajalugu ühes kärus", „Portselanimaali näitus Kuressaare Ametikooli 100 aasta juubeliks“, „Itaalia koomiksinäitus „Koomiks tuleb külla“ ja Lena Revenko isikunäitus „Juudi piraat, Sacheri kook ja Etioopia kuninganna“.

Kärkla raamatukogus sai vaadata Made Balbati digigraafika näitust, Riina Voogi keraamikat ja portselani, Vilve Aavik-Vadi raamatuillustratsioone ning näitust „Eesti riigipead“, Orissaare raamatukogus aga näitusi „Lugemistalgud. Kogu Eesti loeb“, „Raamatud, mida lugeja pole lõpuni lugenud“ ja Emakeelest tunnen mõnu...“.

Sakla raamatukogus eksponeeriti harrastuskunstnik Mailis Puki maale ja Tartu puudega noorte kunstnike töid. Oli väljas näitus Eesti Vabariigi aegsetest retseptiraamatutest.

Hellamaa raamatukogu pakkus vaatamiseks näitust „Perioodikast periooditi“, „Muhulaste vanad postkaardid“ ja „Tulisema tarbline kahesakand“ jt. Need kaks viimast näitust raamatukogu juhataja sõnutsi aina täienesid ja jätkusid.

Laimjala raamatukogu näitus „Pärandõhtusöökidel valminud maalid“ oli saadud eksponeerimiseks Kõiguste Sadam/Marinalt.

4.6.2 riiklikul tasandil

Eesti Kultuuriministeerium

Raamatukogude aasta projektijuhid Liina Valdre ja Stina Pley

ERÜ – koolitused, seminarid

Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused, üleriigilised ühisprojektid, näitused

Eesti Rahvusraamatukogu – koolitused, näitus

Eesti Hoiuraamatukogu – kogude täiendamine, kampaania „Anna raamatule uus elu“

Tartu Ülikooli Raamatukogu – näitus

Kärdla raamatukogu – koolitus

Käina raamatukogu – koolitus

Haapsalu lasteraamatukogu – koolitus

Deltmar OÜ - info- ja kataloogisüsteemi RIKS kasutamine

Põhja-Ameerika Ülikoolide Keskus – tutvustused õppimisvõimalustest USA-s

TalTech AR, TÜR, TLÜ AR, EMTA raamatukogu, TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu, Kaitseväe

Peastaabi raamatukogu, Tallinna Keskraamatukogu – RVL

TalTech Ameerika keskus – koolitus

ETKA Andras – koolitused, ühisprojektid

Eesti Kultuurkapital – projektitoetused

Eesti Töötukassa – tööpraktika, koolitus

AS Cleveron – raamatukapp
 Eesti Muinsuskaitse Selts – näitus
 MTÜ Käru Heade Tegude Muuseum ja Aljona Suržikova – koolitus, näitus
 Rahva Raamat – komplekteerimine, Aasta raamatu valimine
 Kogemuskoolitus, Jaanika Käsper – koolitus
 Ena Mets – koolitus, üritused
 Polina Tšerkassova – üritused
 Eesti Kirjanike Liit – kirjanike tuur „Sõnaränd“
 Eesti Keele Instituut – koolitus
 Eesti Kõitekunstnike Ühendus – näitus
 MTÜ Mondo – rändemuusika projekt
 Tallinna Keskraamatukogu – koolitus
 Ajakiri Täheke – näitus, üritused
 Poola Suursaatkond – üritused, näitused
 Tervise Muuseum – näitus

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Jätkus 2005. aasta aprillist alguse saanud Saare Maakonna Keskraamatukogu ja Ameerika Suursaatkonna koostöö (näitused, üritused, filmiõhtud, meisterdamised, koolitused, loengud, vestlusklubid, komplekteerimine).

Ameerika Suursaatkonna vahendusel oli keskkogus vabatahtlikena tegevuses kaks Fulbrighti programmi stipendiaati – USA tudengid – kes aitasid läbi aasta korraldada erinevaid üritusi, keelekursusi ja näitusi. Eesmärk oli teha rohkem üritusi kohapeal, et taastada hea koostöö koolidega, mis koroonaaastatel oli pigem veebipõhiseks muutunud.

Olid loengud Ameerika kultuurist ja meelelahutusest, Super Bowl-st, tähistati Halloweeni, tänapühased ja naljapäeva jne. Luce koolis toimus Ameerika päev ja Kaali põhikoolis ingliskeelse kirjanduse tutvustus.

Sakla raamatukogu juhataja külastas Erasmuse programmi raames Küprosel Nicosia ülikooli raamatukogu.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

2022. aastal viidi maakonna raamatukogudes läbi 481 individuaalkoolitust (2021 – 593). Rühmakoolitusi oli 236 (2021 – 122), milles osales 2887 inimest (2021 – 1204).

Kasutajakoolituste sihtrühmade ja ka teemade osas muutusi ei olnud. Individuaalkoolituste sihtrühm olid endiselt täiskasvanud vanuses 50+. Õpetust ja abi vajatakse kõige enam e-keskkonnas toimetamisel (perioodika tellimine, arvete maksmine internetis, töövõimetoetuse taotlemine, tuludeklaratsioonide täitmine, e-posti aadresside tegemine, elektrilepingud, ID-kaardi sertifikaadi uuendamine, digilugu.ee, Riksweb-i kasutamine, e-äriregister, e-notar, e-kinnisturaamat jne).

Rühmakoolituste arvus sisalduvad ka kõik raamatukogude poolt korraldatud mingeid teadmisi või oskusi pakkunud ettevõtmised (meisterdamistunnid lastele, käsitöökoolitused, mälu treeningud, keelekoolitused jm).

Rühmakoolituste peamine sihtrühm on õpilased ja lasteaia vanema astme lapsed, kellele tavaliselt tutvustatakse raamatuhoiu põhitõdesid, raamatute paigutust riivil, elektronkataloogi, raamatukogu kasutamise korda jne. Jätakuvalt olid väga populaarsed raamatukoguhoidjate ja õpetajate jt juhendamisel toimunud lastele mõeldud meisterdamistunnid.

Täiskasvanutele korraldati erinevaid käsitöö töötubasid (Liiva – sokikanna parandamise töötuba, Kärla – Heelika Ausi makramee töötuba, Sakla – õmblemise töötuba „Helkuriga teksakott“, Hellamaa – varjevõrkude tegemise töötuba jne).

Liiva raamatukogus algas oktoobrikuus ürituste sari „Ettevõtlik inimene“, kus inimesed saavad jagada oma elulisi kogemusi. Räägitakse mitte ainult ettevõtlusest, vaid laiemalt igapäevasest toimetulekust ja heolust, oma elus uuenduste-muudatuste tegemisest, rahaasjade korraldamisest, vaba aja veetmisest jne.

Hellamaa raamatukogus oli Tarvo Vaarmetsa koolitus „Rahajutud raamatukogus. Eduka investeerimisega pensionini“ ning kolm koolitust ürituste seeriast „Seenioride tervisetund“ (1. Tervis, 2. Liikumine, 3. Toitumine).

Raamatukogud osalesid ka 12. oktoobril toimunud ETKA Andras üle-eestilises täiskasvanuhariduse sündmuses „Õpitud“. Õpetust jagati tervise hoidmise, luule mõistmise, personaalsete rahaasjade korraldamise, raamatute parandamise ning internetist infootsimise ja Rikswebi kasutamise kohta.

Keskkogu Ameerika teabenurga korraldusel toimus kokku 13 keeleõppetundi, millest said osa Saaremaa Gümnaasiumi ja Kuressaare Ametikooli õpilased ning Saaremaa Muuseumi töötajad. Oli ka loeng USA valitsemisest, poliitikast ja presidentidest ning infotund „Ameerikasse õppima“.

Anu Vahter viis läbi 10 mälu treeningu tundi Viki talumuuseumis ja 7 Leisi raamatukogus kohalikele seenioritele ning koolituse „Vaimse tervis. Aju tervise hoidmine ja mälu treening“ Kärdla Linnaraamatukogus Hiiumaa kolleegidele.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Raamatukogud kasutasid raamatukoguteenuste ja -ürituste tutvustamiseks ning muu info jagamiseks raamatukogude kodulehti, sotsiaalmeedia kanaleid (Facebook, Instagram, blogi), Saare maakonna päevalehte Saarte Hääli, Saaremaa valla ajalehte Saaremaa Teataja ja paikkondade infolehti (Orissaare Teataja, Salme Sõnumid, Kärla Teataja jt), Muhu valla ajalehte Muhulane ning kohalikkude raadiot Raadio Kadi. Ajakirjas Nukits ilmus keskkogu lasteosakonna tegemisi kajastav artikkel „Viikingijutud“.

Saare Maakonna Keskraamatukogul on kaks blogi, millest üks jooksva info edastamiseks ning teine on lugemiselamuste päralt. Kokku tegid maakonna raamatukogud aasta jooksul 933 sotsiaalmeedia postitust.

Teavet jagati Saaremaa (<https://www.sundmused.saaremaavald.ee/et>) ja Muhu valla kodulehel, abruklaste listis, Facebooki grupis Muhu info, emakeeleõpetajate ja huvijuhtide listis, Vikerraadio muhukeelsetes uudistes, veebilehel <http://www.kultuurikava.ee> ja raamatukogude aasta kodulehel. Koostati ürituste flaiereid. Väga tõhusaks teavituseviisiks peeti suusõnalist teavet ning ürituste puhul ka isiklike kutsete saatmist.

Maapiirkondades jagati infot ka kohalikel teadetetahvlitel, kogukonnaüritustel (nt kohvikutepäev, avatud talude päev jne).

Oma koduleht on keskkogul <https://skr.lib.ee/>, Orissaare raamatukogul <http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/> ja Abruka raamatukogul <https://abrukainfo.eu/raamatukogu/>.

Orissaare raamatukogu töötaja Marlin Pärn kutsuti osalema raamatukogude aasta instagrami aksiooni #olen_raamatukoguhoidja #orissaareraamatukogu. 30. mai–3. juuni sai instagrami kontolt olen_raamatukoguhoidja lugeda Marlini toimetamistest tema töökohal.

Sakla raamatukogu juhataja osales raamatu „Saaremaa suurrätid“ koostamisel.

Hellamaa raamatukogu juhataja on seotud loodava kogumiku „Vana kannel. Muhu regilaulud“ ja „Muhu eluülikooli lugemiku“ jaoks materjali kogumisega.

4.9 Andmebaasid

Täiendati andmebaasi RIKS, mis on nii kasutajatele kui töötajatele väga mugav ja lihtne kasutada ning palju võimalusi pakkuv. Mingeid probleeme programmiga ei ole olnud.

Saare Maakonna Keskraamatukogus bibliograferiti valikuliselt kohalikke ajalehti ja erinevates ajakirjades ilmunud Saaremaa-ainelisi artikleid ning Saaremaa Muuseumi kaheaasta raamatute artikleid.

Keskraamatukogu kodulehelt leiab viiteid otsingukataloogidele, digiteeritud materjalidele ning muudele erinevatele andmebaasidele ja infoallikatele <https://skr.lib.ee/lingikogu>

Kärla raamatukogu Rikswebi kaudu on võimalik teha otsinguid Kärla koduloo andmebaasist.

5. 2023. aasta tegevused

- Jätakuvalt kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine elanikkonnale.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.
- Dokumentatsiooni kaasajastamine (põhimääruse, arengukava, teenuste hinnakirja ülevaatamine jt).
- Ootused ja kaasamõtlemine seoses üleriigiliste arendusprojektidega (arenduskeskus, uus raamatukogusüsteem jt).
- Ühiste ettevõtmiste (näitused, üritused, koolitused) läbiviimine koos heade koostööpartneritega. Kohtumiste korraldamine kirjanike, kunstnike ja teiste huvitavate inimestega nii mandrilt kui ka oma saare tegijate seast.
- Uute projektide kavandamine ja elluviimine.
- Eesti riigile (EV 105) ja kultuurile ning kirjandusele oluliste tähtpäevade tähistamine.
- Erinevate ettevõtmistega liikumisaasta ja sauna-aasta tähistamine.
Loome erinevaid sündmusi sidudes spordi ja liikumise kirjandusega ning toome raamatuüritustesse juurde rohkem liikumist ja mängu.
- „Lugemisisu“ programmiga jätkamine.

- Koostöö jätkamine Ameerika Suursaatkonnaga (kogude täiendamine, üritused, keelekoolitused, keelekursused veebis, näitused, vabatahtlikud). Soovime teha rohkem koostööd teistes raamatukogudes asuvate Ameerika Teabepunktidega, et jagada kogemusi ja teha ühisüritusi (nii veebis kui kohapealseid). Vahendada kodulehe kaudu rohkem teiste rahvusvaheliste Ameerika Teabepunktide veebikoolitusi.
- Kaaluda ja planeerida keskkokku RFID-le üleminekut, et kaasajastada raamatukoguteenuseid ja iseteenindusautomaati Rita täiel määral kasutada.
- MIRKOga liitumine.
- Turundada aktiivsemalt raamatukogudes pakutavat personaalset digiõpet.
- Keskkogu internetipunkti 9. ja 10. arvuti vastavusse viimine e-notari toimingute läbiviimiseks (parem riistvara).
- Laenutuskappide soetamine suuremate piirkondade maaraamatukogudele.
- Kolmele maaraamatukogule tagastuskasti ostmise.
- Raamatukogude juubelite tähistamine – Valjala raamatukogu 140, Mustjala 125, Salme 120, Pärsama ja Leisi 115, Tornimäe 105, Taritu 100 ning Abruka, Randvere, Metsküla ja Võhma raamatukogu 95.
- Orissaare kirjandussõprade klubi – 20.
- Saare maakonna raamatukoguhoidjate pädevuste tõstmine läbi kohapealsete täienduskoolituste ning kogemusreisi korraldamine Ogre raamatukokku Lätis.
- Pärsama raamatukogu kolimine uutesse ruumidesse.

Koostajad
Anu Vahter
Maire Rauk
Liilia Kõiv

Direktor
Anu Vahter

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Saare Maakonna Keskraamatukogu	462	3170	17 668
Hellamaa raamatukogu	14	136	252
Liiva raamatukogu	11	108	345
Ruhnu raamatukogu	1	2	78

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Anu Kaljuste (Hellamaa raamatukogu) – ettekanne „Hellamaa raamatukogu 135-aastane ajalugu ja tänapäev“, „Naksitrallide“ näitemängus Kingpoole kehastamine Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäeva üritusel

Marlin Pärn (Orissaare raamatukogu) –,Naksitrallide“ näitemängus Sammalhabeme kehastamine Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäeva üritusel

Aive Sepp (Laimjala raamatukogu) –,Naksitrallide“ näitemängus Muhvi kehastamine Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäeva üritusel

Eha Trumm, Marlin Pärn (Orissaare raamatukogu) – eakate seltsingule uute raamatute, raamatukogude aasta ja lugemistalgute tutvustamine

Eha Trumm, Sirje Tarvis (Orissaare raamatukogu) – ettekanded Orissaare kirjandussõprade klubi teemaõhtutel „Advendiaeg – ajalugu, tähendus, tähistamine ja kombid erinevates maades“ ja „Veidrad pühad maailmas“

Liia Uussaar (Metsküla raamatukogu) – ettekanne „Metsküla raamatukogu ajalugu ja raamatukogu kui kogukonnakeskus“

Anu Vahter (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – mälu treeningud Viki Talumuuseumis, Leisi raamatukogus, Kärdla Linnaraamatukogus, mälu treening Kuressaare lasteaiatöötajatele ning mälu treeningu näidistund

Urve Vakker (Lümanda/Taritu raamatukogu) – ettekanne „Juhan Smuuli elu ja looming“ Lümanda senioride seltsingu liikmetele

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2022)
Laimjala	Aasta lõpus alustati raamatukogu põranda vahetamisega. Töö jätkub 2023. aastal.

Mustjala	Raamatukogu veevärgi parandamine ja veetorustiku remont
Sakla	Tuleohutuse ja turvalisuse parandamine (peegelduvad suunavad sildid väljapääsudel, ukسلukkude vahetus).
Võhma	Pandi uued valgustid ja elektrijuhtmed.
Keskkogu	Alustati raamatukogu lugemissaalide, laenutusosakonna ja muude ruumide laevalgustite vahetust. Töö jätkub 2023. a.

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakond	„Lugemisisu“ (3)	72
	Kohtumine kirjanikuga (11)	758
	Ettelugemine (3)	38
	Ettelugemisvõistlus	20
	Näituste tutvustamine (6)	77
	Raamatute tutvustamine (4)	44
	Viikingiüritused (10)	127
	Meisterdamine (6)	36
Raamatukogutunnid (3)	54	
Abruka	Pannkoogihommik	15
Aste	„Lugemisisu“ (4)	38
	Kohtumine Mika Keräneniga	79
	Aino Pervik 90	30
	Pannkoogipiknik	32
	Ettelugemine (2)	22
	Luulehommik	6
	Etendus „Tunded“	62
Illustratsioonid	20	
Eikla raamatukogu	Laste disko (2)	26
	Lastekaitsepäev	25
	Laste jõulukas kinoga	10
	Kuidas teha endale ostukotti (4)	16
Hellamaa raamatukogu	Koostöö Ida-Saaremaa ja Muhu raamatukogude, noortekeskuste ja kultuurimajadega – lastekaitsepäev koos Nakstrallide etenduse ja töötubadega	270
	Hariduse Kooli 9. klassile näituste ja maja tutvustamine	20
	Koostöö Muhu Noortekeskusega – video „Muhu raamatukogud 2022“	3
	Koostööprojekt "Raamatukogud-muuseumid-	8

	noored", film „Muhu Kirjanikud läbi noorte silmade 2022“. Kodulootund/raamatukogutund raamatukogu näituste põhjal + kangakudumine	13
Kaali raamatukogu	Ettelugemised, uute raamatute tutvustamised (10)	40
Kaarma raamatukogu	Laste sügislaager (Kaarma Laagrikeskusega koostöös)	22
	Õpituba „Teeme endale helkuri“	26
Kihelkonna raamatukogu	1. ja 2. klassi, 4. klassi ja 6. klassi õpilaste külastused raamatukokku (11)	43
Kõrkvere raamatukogu	Ettelugemised (3)	15
Kärla raamatukogu	Raamatukogude aasta avamine (ettelugemine P. Raua raamatust „Tobias ja teine B“)	29
	Külas Mika Keränen (Kärla PK 1.-6. kl õpilased vaatasid kohtumist veebi vahendusel rahvamaja saalis)	53
	„Lugemisisu“ hooaja lõpetamine – lasteaed (2) ja algklassid (3)	76
	Külas kirjanik Margit Saluste Ettelugemispäev lasteaias ja koolis (A.Pervik „Kunksmoor“ Ukraina õpilastele luges õpetaja ette venekeelset raamatut.)	55
	Etlejate konkurss „Luulesillad ühendavad“	44
	Raamatukogude aasta lõpetamine – abivallavanem luges lasteaias ette K. Kirkkopelto raamatut „Molli jõulud“	58
	„Lugemisisu“ teematunnid lasteaed (4)	70
	„Lugemisisu“ teematunnid – algklassid (18)	229
	Kärla (kodulugu) – 2. kl	17
	Tutvumine raamatukoguga – („Tõrukeste“ rühm)	17
	Kuidas hoida raamatut? – („Tõrukeste rühm“)	16
	Lasteraamatute paigutus, tähestik, tööleht – 4. kl.	9
	Eesti luule. Luuletuse valimine etlemiskonkursiks (7)	80

	Raamatukoguga tutvumine, lugejaks registreerimine. Esimene laenutus – 1. kl	17
Laimjala raamatukogu	Polina Tšerkassova muusika- ja jutuõhtu Kohtumine Justin Petronega Algklasside raamatukogutunnid (3) Jaanijärgne muusika- ja luuleõhtu Koostöös Ida-Saaremaa ja Muhu raamatukogudega, rahvamajade ja noortekeskustega lastekaitsepäev Tornimäel Osalemine Ida-Saaremaa ja Muhumaa ühisel jõulumaal (tegin jõulumaal tunnistused jne) „Lugemisisu“ programm (3) Kaasabi Nooda OÜ-le (6) lastekoolituste tegemisel. Teemad: viikingid, loopealne bussipeatus jne	13 3 21 8 150 375 (tunnistusi kokku) 30 180
Leisi raamatukogu	Henno Käost ja tema raamatutest ülevaade 6. kl Aino Perviku juubeli tähistamine algklassidega Raamatukogude aasta aväiritus „Tobias ja teine B“ ettelugemine 2. kl Lasteaia vanem rühm raamatukogus juttu kuulamas. Oskar Lutsu „Kevade“ arutelu 5. kl Lasteaia nooremale rühmale unejutt Emakeelepäeva tähistamine koostöös kooliga Mälumäng voldiku „Kas sa tead?“ põhjal 2. kl Loen ette ajakirja Täheke 1. kl Kabevõistlused algklassidele Lasteaia vanemale rühmale eesti metsades elavate loomade tutvustus Pannkoogipäeval Anti Saare raamatu „Suur koogitegu“ ettelugemine 5. klassiga rattamatk Soela sadamasse	10 40 12 10 12 7 60 12 12 14 8 14 12 32

	Ettelugemispäev keskastme klassidele	25
	Peame lasteaiaga kaisukaru 120. juubelit	18
	Uuem eesti noortekirjandus 9. kl	7
	Leisi lastega lauamängude päev koolivaheajal	12
	Sõbrapäeva kaartide meisterdamine	15
	Kuidas värvida mune lihavõtteks?	16
	Sügismeisterdamised	
Liiva raamatukogu	Raamatukogude aasta avamine koos 3. klassi lastega (Ettelugemine P. Raua raamatust „Tobias ja Teine B“)	19
	Nukitsa konkursi raamatutega tutvumine (lasteaias „Oravate“ rühm ja 1. kl) (2)	23
	Emakeelepäevast ja aabitsatest (lasteaias rühmad „Jänesed“, ja „Oravad“) (2)	33
	Noortekirjandusest 8. klassile	5
	Lastekaitsepäev Pöidel koos Hellamaa, Tornimäe, Orissaare ja Laimjala raamatukoguga	150
	Uuema laste- ja noortekirjanduse tutvustamine 5. ja 7. kl (2)	27
	ERÜ projekti „Raamatukogudemuseumid-noored“ raames	4
	Muhu kirjanike ja nende teoste tutvustamine	
	Uuema laste- ja noortekirjanduse tutvustamine 5.-9. klasside lastele (5)	63
	Raamatukogupiletite pidulik kätteandmine ja raamatukogu tutvustamine 1. klassile	13
	„Lugemisisu“ tunnid lasteaias rühmale „Jänesed“ ja 1.-4. kl õpilastele (16)	210
	Raamatukogupäevad.	51
	Ettelugemispäev koostöös Muhu Muuseumiga (Meelis Mereäär)	
	Muhu lasteaias saalis – J. Smuul „Meremees Murka“ ja K. Tüür „Muhu Inglise“. Osalesid kõik lasteaiarühmad.	

	Külas laste sõber Saara. Teraapiakoer. Koostöös Muhu Põhikooli raamatukoguga Käsitööring lastele ja noortele Lugemistund Muhu Noortekeskuses Raamatukogu kasutamine (4) Nõelaraamatu valmistamine „Lugemisisu“ tunnid (12) Naksitrallide töötuba	52 12 6 41 4 70 50
Lümanda raamatukogu	„Lugemisisu“ programmi 1. hooaja lõpetamine ja uue hooaja alustamine. Lugemismängud 1., 2.,3.,4.,5. kl ja lasteaia vanemad rühmad (7) Ettelugemised-vestlused lasteaia vanemale rühmale ja 1., 2., ja 3. kl (6) Uued lasteraamatud. Nukitsa konkursi hääletus 1.-6. kl (6) Emakeelepäev - lasteaia vanemad rühmad (2) Pärastlõunane lugemistund (2) Külas on lastekirjanik Kairi Look 1.-5. kl Kohtumine jutuvestja Ena Metsaga 4.-6. kl Kirjanduslik orienteerumismäng 1.-7. kl (7) Munapühade orienteerumismäng Sportlik orienteerumismäng Raamatukogude tants Segasumma suvila ehk väliraamatukogu perepäeval Putukate maailmas lasteaia vanemale rühmale Maitsvad köögiviljad lasteaia vanemale rühmale Metsas on mõnus lasteaia vanemale rühmale Tunneme metsloomi asteaia vanemale rühmale Pannkoogipäev A. Lindgren ja tema raamatud 5. kl Jõulud on ukse ees. Lasteaia keskmised ja vanemad rühmad (2)	68 79 50 25 23 41 23 47 49 89 24 156 13 13 13 12 43 7 32 26

	Jõululugemine raamatukogus. Valmistumine jõulupeoks. 1.-3. kl Uued Eesti lasteraamatud 5. kl Kohtumine muinasjutuvestja Polina Tšerkassovaga Esimene külaskäik raamatukokku. 1. kl Meisterdamine 1.,2. ja 3. kl	6 36 9 12
Metsküla raamatukogu	Ettelugemine, joonistamine (5) Rahvakalendri tähtpäevad (3) Lauamängude mängimine Lastehoiu ja raamatukogu sünnipäev (2) Külla külla	44 23 7 20 6
Mustjala raamatukogu	Lugemishommikud (4) Meisterdamised (8)	72 150
Orissaare raamatukogu	Kohtumine lastekirjanik Mika Keräneniga Ida-Saaremaa ja Muhu lastekaitsepäev „Naksitrallid 50” etendus, töötoad Ida-Saaremaa ja Muhu jõulumaa „Lepatriinude jõulud” Mardipäev lasteaias. Koos lasteaiatöötajatega rühmades mardi jooksmine, tavade tutvustamine. Raamatutund lasteaias (57) „Lugemisisu“ programmi tund (8) Väikeklassi raamatukogutund (7) Muu raamatukogutund algklassidele (5)	97 270 330 81 763 146 24 85
Pihntla raamatukogu	Raamatukogutund	12
Pärsama raamatukogu	-	-
Randvere raamatukogu	-	-
Ruhnu raamatukogu	Loodus minu kodu	8
Sakla raamatukogu	Projekt „Raamatukogud-noortekeskused-muuseumid“ (3) Paraolümpia lastelaager (4)	40 52
Salme raamatukogu	Lugemisprogrammi „Lugemisisu” üritused (12) Raamatukogude aasta 2022 avamine katkendi lugemisega P. Raua raamatust „Tobias ja teine B” Loodus, loomad ja linnud talvel – 1. klass	109 8 10

	Kohtumine Ilona Kivirähki ja Kadri Hinrikusega	48
	Paljudel pole sulge (aga see pole tähtis) - luulekava	20
	Üle-eestiline lugemistund – 2. klass	10
	Värvikristallidega pildi tegemine	5
	Riksweb programmi kasutajakoolitus ja infootsing 5. klassile	8
	Paberist jõuluehete meisterdamine	6
Sandla raamatukogu	Jõulukaartide meisterdamine	12
Tagavere raamatukogu	-	-
Taritu raamatukogu	-	-
Torgu raamatukogu	-	-
Tornimäe raamatukogu	„Lugemisisu“ tunnid lasteaias (7)	84
	Algklasside raamatukogutund (22)	198
	Raamatukoguringi tunnid (12)	84
	Raamatukoguringi näidend	47
	„Mängult või päriselt“ Raamatukoguringi laager	9
	7. klassi raamatukogutund	8
	Ida-Saaremaa 1. juuni lastekaitsepäeva üritus	270
	Suur suvine pannkoogipäev	42
	Lugemistund lasteaias	15
	Koolivaheaja	19
	meisterdamistöötuba (3)	
Valjala raamatukogu	„Lugemisisu“ (3)	43
	Kohtumine M. Keräneniga	110
	Inimese viis meelt (3)	53
	Algklassid raamatukogus (2)	22
	Emotsioonid	12
	Lugemisisu lõpuaktus (2)	36
	Pannkoogipäev	14
	Lugemistund (3)	35
	Vaheaeg raamatukogus	3
	Jutuvestja Ena Mets	44
	Ööraamatukogu	21
	Vanavanematepäev Sakla muuseumis	30
	Raamatukogu koti kaunistamine (2)	33
	1. klass töölehed raamatutest	15
	Pulgakookide valmistamine	14
		30

	Taaskasutusmaterjalidest sünnipäevakalendrite tegemine (2)	8
	Smuuti ja trühvlite valmistamine	11
	Halloweeni teemaline meisterdamine	15
	Jõulukaartide meisterdamine	
Võhma raamatukogu	-	-

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Saare maakonnas on 3 valda – Saaremaa vald 31 417 elanikuga, Muhu vald 2006 elanikuga ja Ruhnu vald 181 elanikuga. Maakonna raamatukoguvõrgu moodustavad Saare Maakonna Keskraamatukogu koos oma 26 haruraamatukoguga Saaremaa vallas, Muhu valla Hellamaa ja Liiva raamatukogu ning Ruhnu valla Ruhnu raamatukogu.

Saare Maakonna Keskraamatukogu täidab raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid: komplekteerib ja töötleb teavikud maakonna 30 rahvaraamatukogule, peab arvestust riigi ja valdade rahalise toetuse kasutamise üle, koostab andmebaase, organiseerib teatmebibliograafilist tööd, korraldab rahvaraamatukogude aruandlust ning analüüsib nende tegevust ja nõustab erialaselt maakonna raamatukoguhoidjaid ning korraldab raamatukogutöötajate täienduskoolitust.

Keskraamatukogu vahendas maakonna raamatukogudele ERÜ, kultuuriministeeriumi, rahvusraamatukogu ja teiste organisatsioonide erialast informatsiooni ning teavet erinevate koolituspakkumiste kohta. 2022. a sisestati keskkogu poolt raamatukogude aasta kodulehele infot kogu maakonna raamatukogudes toimuvate sündmuste kohta.

1. Kogude komplekteerimine ja töötlemine

Saare Maakonna Keskraamatukogu komplekteerib, arvestab ja töötleb teavikuid, peab arvestust komplekteerimissummade üle, koostab saatelehed ja pakib teavikud transpordiks külaraamatukogudesse. Raamatupakkide toimetamise reeglina kaks korda kuus – mõnel kuul ka sagedamini – külaraamatukokku organiseerivad külaraamatukogude juhatajad ise. 2022. aastal läksid raamatupakid külaraamatukogudesse 21 korral.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt 1-5 korda nädalas, mille põhjal teevad oma valikud ise. Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused, olles võrrelnud hulgiladude hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat) ja otsetellimused kirjastustest (Varrak, Ersen, Ühinenud Ajakirjad) ning kirjanikelt. Teavikute saabumine Kuressaarde toimub tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 3-5 korda nädalas.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

2. Rahvaraamatukogude tegevuseks vajalike bibliograafia-, täistekst- ja muude andmebaaside loomine ja pidamine

Keskraamatukogu haldab programmi RIKS serverit ja andmebaasi. Sisestatakse teavikute kirjed, korrastatakse vanemaid kirjeid ja märksõnu, lugejate andmebaasi jne.

Keskkoogu poolt tehakse maakonna raamatukogudele ette aasta perioodika väljaannete eelkirjed.

Keskraamatukogu kodulehel on lingid erinevatele andmebaasidele.

3. Rahvaraamatukogude statistilise aruandluse korraldamine ja tegevuse analüüsimine

Rahvaraamatukogude aruandlust korraldatakse vastavalt kehtivale seadusele, edastades aruanded tähtjaks Rahvusraamatukokku ja Kultuuriministeriumile. Kõik Saare maakonna maaraamatukogud esitavad aasta alguses pearaamatukoguhoidjale statistilise ja tekstilise aruande. Maaraamatukoguhoidjad sisestavad ise statistilised andmed rahvusraamatukogu statistikavormi. Pearaamatukoguhoidja kontrollib andmed üle ning kinnitab need.

Sisulise töö aruande koostavad kõik maaraamatukogude töötajad kultuuriministeriumi poolt ette antud koondaruande põhjale ning esitavad ka need keskraamatukogule. Esitatud aruannete põhjal koostatakse maakondlik koondaruanne. Maakondlik koondaruanne saadetakse ka kohalikele omavalitsustele.

4. Erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine

Maakonna keskraamatukogu korraldab raamatukoguhoidjate täienduskoolitust kohapeal (tavaliselt kord kuus, v.a jaanuar ning suvekuud) ja õppereise. Õppereisid on enamasti toimunud suvel. 2022. a korraldati maakonna raamatukoguhoidjatele üheksa koolituspäeva (sh üks veebis) ja kaks õppesõitu.

Koolitusplaani koostamisel lähtutakse kutsekvalifikatsiooni nõuetest, organisatsiooni vajadustest ja raamatukoguhoidjate ettepanekutest.

Oluliseks peetakse lektorite Kuressaarde kohapeale kutsumist, et võimalikult paljud raamatukoguhoidjad saaksid õppepäevadest osa. Mandrile koolitusele minek on küllalt ajamahukas ja kulukas.

Enamasti nõustatakse maakonna raamatukoguhoidjaid nii programmiga seonduvate kui ka muude küsimuste korral meili või telefoni teel, kuid vajadusel ka kohapeal.

Keskkoogu töötajad nõustasid ja koordineerisid ka üleriigilisi laste- ja noorteprojekte („Lugemisisu“, „Raamatukogud-muuseumid-noored“) ning koostasid projekte Kultuurkapitali Saaremaa ekspertgrupile maakonna raamatukogudesse kirjanike ja teiste esinejate kutsumiseks.

5. Teatmebibliograafilise töö korraldamine

Saare Maakonna Keskraamatukogus bibliograferiti valikuliselt kohalikke ajalehti ja erinevates ajakirjades ilmunud Saaremaa-ainelisi artikleid ning Saaremaa Muuseumi kaheaasta raamatute artikleid.

Lugemissaalis on eraldi riiulitele välja toodud Saare maakonna erinevaid valdkondi käsitlevad raamatud. Koduloolise teemaga päringutele vastuste andmisel on heaks allikaks raamatukogu fondis olevad kohalike ajalehtede aastakäigud alates aastast 1952.

Kokku registreeriti 2022. aastal maakonna raamatukogudes 5059 erinevat infopäringut.